DRAUGAS

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1966 METAI . LIEPOS MĖNESIO 16 D. / JULY 16 , 1966 / PART TWO NR. 165 (28)

TREČIAJAI JAV IR KANADOS LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTEI NUAIDĖJUS

Vertinimas, pastabos ir sugestijos ateičiai

J. ŽILEVIČIUS

1966 metų liepos 3-ji lietuvių išeivijoje liks įrašyta į jos kultūrinės veiklos istorijos lapus. Nebe to, kad jau pati Dainų šventė yra istorinis įvykis, o dar ir dėl to, kad pirmą kartą šventės programoje dalyvavo arti 1,000 balsų vaikų choras, susidaręs iš keliolikos lituanistinių mokyklų bei paskirų ansamblių. Tam chorui pritarė (taipgi pirmą kartą!) 31 kanklininko kanklių orkestras iš Cleveland, Ohio, vad. O. Mikulskienės. Tenka pastebėti, kad įtaisyti kanklėse garso stiprintuvams 400 dol. paaukojo J. Bachunas. Šis orkestras buvo gana pajėgus sudaryti vaikų chorui tinkamą palydą. Dvi kontrabasinės kanklės savo skardžiais bosiniais žemais skambėjimais išgavo pilnus kanklių akordus. Dainų šventę dar paįvairino Jaunimo kongresan suvažiavęs jaunimas savo atstovų iškilmingu įžygiavimu amfiteatran. Visa tai sudarė nepaprastą įspūdį.

Trumpai apie kiekvieną dalį

Kai mišrus, daugiau 1,000 dainininkų, choras užėmė sceno-je vietą, pristačius garbės ir šios šventės vyr. dirigentus, programa buvo pradėta, Alice Stephens diriguojant, Aleksandro Kačanausko "Malda už Tėvynę". Po jos sugiedota JAV ir Lietuvos himnai. Ši dalis prityrusios ilgametės dirigentės buvo gabiai ir įspūdingai pravesta, iš karto labai galingai jungtinio choru nuskambėdama, visus šventiškai nuteikė, kai kam net ašaras išspausdama. Jei "svirplių orkestras", vadinamas čia vargonais, būtų tikrai vargoniškai skambėjęs, būtų įspūdis dar didesnis, nes vargonų garsas choro galingume nuskendo. Šie "vargonai" visoje programoje nepajėgė savo vardo apginti, nors jais grojo puikus pianistas prof. V. Jakubėnas. Fortepijonu skambino St. Gailevičius (Torontiškio "Varpo" choro vadovas), visur fortepijoną galingai parodydamas (programoje pritarimui buvo naudojama drauge vargonai ir fortepijonas), nes fortepijonas čia buvo tikras instrumentas, o ne surogatas, "vargonais" pavadintas.

Po to P. Armonas dirigavo: O Rambyne! — J. Šarkos (ne A. Kačanausko, kaip programo-je klaidingai pažymėta), Dul, dul, dūdelė — J. Gaubo ir Daininin-kų maršas — J. Gaidelio. Kitus trįs kūrinius dirigavo J. Kačinskas: Paskutinis vakarėlis (liaudies praplėsta daina) — K. V. Banaičio, Rauda — J. Kačinsko ir Ko žilas ožys bliovė (išvystyta dzūkų svotbinė liaudies daina) — V. Jakubėno. Paskutinei trijų dainų grupei dirigavo Alf. Mikulskis: Atsikėlus ankstųjį rytelį (harm. l. d.) — K. V. Banaičio, Oželis (kontrapunktiškai išvystyta l. daina) — St. Šimkaus ir Laisvės! — J. Žilevičiaus. Šiuo jungtinis choras užbaigė savo dalį. Antroje šventės dalyje pasirodė bebeik 1,000 narių lituanist. mokyklų jungtinis vaikų choras, kuriam dirigavo Faustas Strolia. Chorui pritarė kanklininkų ansamblis. Vaikų choras dainas atliko dviem, o kai kur net trim balsais: Pasėjau linelį (liaudies daina), harm. Alf Mikulskio, kitas originalias dvi: Grįšim, grįšim — F. Strolios ir Tėvynės varpai — St. Sližio; liaudies daina Šoks tėvelis suktinį — harm. M. K. Čiurlionio ir originalias: Tau, brangi tėvnye — J. Bertulio ir Dainuojanti jaunystė — J. Gaidelio.

Trečiąją, paskutinę šventės dalį sudarė Br. Budriūno specialiai šiai šventei užsakyta kantata "Tėviškės namai" (žodžiai Bern. Brazdžionio), vadovaujant pačiam kompozitoriui. Kantatos soprano partiją atliko solistė D. Stankaitytė, boso Rimtautas Dabšys ir fortepijono partiją — Raimonda Apeikytė — abu iš Los Angeles, Calif. Vargonais pritarė prof. V. Jakubėnas. Kantatą atliko dalis jungtinio choro, būtent tie, kurie ją buvo spėję paruošti visoje pilnumoje ar bent dalinai.

Jungtinio choro problemos

Kaip matėme, jungtiniam chorui dirigavo visi keturi prityrę dirigentai, giliai su chorų ypatybėmis ir savitumais susipažinę, puikiai sugebą didžiulius junginius apvaldyti. Bet šį kartą jautėsi choruose nesklandumų dėl per mažo susidainavimo. Ypač tai ryškiai buvo jaučiama vyrų balsuose — stokojo drąsos intonacijose ir tinkamo skambesio, kas atsiliepė bendro choro pajėgumui. Atrodo, kad partijos pavieniuose choruose nebuvo pakankamai išstudijuotos ir įsidainuotos. Pasikalbėjimuose su vienu kitu choristu patirtos dvi šių minusų priežastys: per vėlai gautą kantatą bestudijuojant, sugaišta daug laiko, bandyta išmokti, bet nepajėgta, todėl nebeliko laiko kitoms, sudėtingesnėms dainoms. Sugaišta taipgi laiko, mokantis dvi dainas (J. Naujalio "Vasaros naktys" ir J. Gruodžio "Mergužėle mano mėla"), kurios vėliau dėl vėlavusios kantatos visai iš programos išimtos. Tos dvi priežastys ir pakenkė geram partijų išmokimui.

Tebūna tai pavyzdys ateičiai, kad programos negali būti kaitaliojamos. Ir gaidas chorai turi turėti ne vėliau kaip pora metų prieš šventę, jei norima kiek sunkėlesnes dainas programon įtraukti. Taip daugelį metų daro latviai ir estai, taip dainų šventėms ruošiamasi ir okupuotoje Lietuvoje.

Lengvesnės dainos nuskambėjo pajėgiau ir drąsiai, Tačiau blogas salės resonansas nepaprastai kenkė chorų skambesiui, ypatingai atliekant Oželį, vietomis buvo pavojaus, jog choras visai pasimes, kadangi gretos ir trumpos (staccato) gaidos atsimušąs aidas stipriai ją pralėgindavo, užkirsdamas laiką kitos gaidos įstojimui. Tik laimužė lėmė iki galo laimingai pravesti. Tik senas ir prityręs dirigentas A. Mikulskis sugebėjo be sustojimo dainą išgelbėti.

Choro nariai verti didžios pagarbos dėl atidaus kiekvieno dirigento mosto sekimo. Tai buvo matyti, kaip visą laiką jie, akių nenuleisdami, visas jėgas įtempę, laikėsi vienodumo. Šalia to, nors choras pritariamųjų instrumentų dainavimo metu ir negirdi, išvengė detonavimo — kilti aukštyn ar žeminti balsą, kaip dažnai pasitaiko, o visą laiką darniausiai laikėsi grynos ir vienodos tonacijos.

Vaikų choro staigmena

Vaikų choras buvo mokytojų pavyzdingiausiai paruoštas, nes kiekvienas dalyvis savo partiją gerai žinojo. Šis visas choras neturėjo tokių kliūčių, kokias sutiko suaugusių jungtinis.

Kanklių orkestras nepaprastai gerai atliko dainų pritarimą. Tai nuopelnas Onos Mikulskienės, nes tokį kanklininkų būrį taip paruošti ir kanklių suderinimą taip sutvarkyti, kad šitaip darniai kankluotų, yra darbas nelengvas. Nuodugniai pažindamas kanklių savybes, Alf. Mikulskis vykusiai paruošė kanklėms orkestraciją, kad akordai skambėtų pilnai ir galingai. Rimtas vaikų užsilaikymas scenoje ir akylus sekimas dirigento, dainų slinktis keičiant, įrodė nepaprastą lietuviukų vaikų intelgenciją, sumanumą ir savo pareigos supratimą. Jų scenoje margais tautiniais drabužiais pasipuošusi tūkstantinė maloniai džiugino akį. Lituanistinių mokyklų dainavimo mokytojų paruoštus chorus puikiai valdė dirigentas F. Strolia. Pirmasis toks didelis vaikų choro pasirodymas buvo pavyzdingas ir visus šventės dalyvius patenkinantis. Nors tokio choro sudėtis kiekvieneriais metais keisis, bet, šioje srityje organizuotai veikiant, yra daug įvairių galimybių ir ateityje viso to neužmesti. Priklausys nuo susidarusių aplinkybių ir nuo mūsų pačių sugebėjimų.

Šis tas apie repertuarą

Jungtinio choro repertuaras, bendrai imant, buvo per daug vienodas. Išėmus iš repertuaro J. Gruodžio linksmą ir gyvos slinkties "Mergužėle mano mėla", beliko tik "Oželis", vieninte-lis muzikinis humoristinis šaržas. Bet kadangi jis buvo polifoniškai fugos formoje parašytas, didelėm chorui, turint labai mažai laiko susidainavimui, prisidedant dar nelemtam rezonavimui, nebuvo galimybės humoristiškai dainos perduoti, nesi-

(Nukelta į 2 psl.)

Atostogų vienumoje ir... Nuotrauka V. Mažeilio

...Ir atostogų pilnumoje... Nuotrauka Vytauto Mažeilio

Šiame numery:

- Amerika — realybė ir mitai.
- Trečiajai JAV ir Kanados lietuvių dainų šventei nuskambėjus.
- Atviras laiškas dr. Algirdui Budreckiui.
- Marijai Krėvienei mirus.
- Niekur neskelbtoji poezija iš Lietuvos.
- Apie romanus ir Lenkiją.
- Lietuviškos kultūros židinys Londone.
- 25 metai Šiaulių Mokytojų seminarijos 1941 m. laidai.
- 1566 metų Lietuvos Statutas.
- Akademinės prošvaistės:

Kertinė Parašte

AMERIKA – REALYBĖ IR MITAI

Vincas Trumpa apie išeiviškąją situaciją liepos 2 d. skaitytoj paskaitoj "Bendruomenės išeivijoje" Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese, Chicagoje

Amerika jau ne nuo šiandien yra tapusi laisvės simboliu. Kai 1783 m. pasirodė pirmasis Amerikos laivas Baltijos jūroje, nuo Kopenhagos ligi Rygos visuose Baltijos uostuose buvo entuziastingai šven čiama laisvės šventė. Iš Lietuvos Brastos kilęs rašytojas, istorikas ir politikas Julijonas Ursinas Niemcevičius 1797 m. kartu su gen. Kosciuška, paleisti iš Petrapilio kalėjimo, atsidūrė Philadelphijoje. Savo atsiminimuose Niemcevičius pasakoja, kad kartą jis pasigavęs patį mažiausią paukščiuką — kolibrį, kuris tačiau blogai jautėsi narvelyje, ir jis jį paleidęs. "Mažutis tas paukščiukas", pasakoja Niemcevičius, "nei pusantro colio neišneša, o nei minutei nenori pakęst. nelaisvės. Tokiame mažame sutvėrime, o tokia kilni dvasia! Kokia laimė, kad kolibriai negimė Maskvoje".

Žinoma, kaip ir kiekvienas simbolis, tai tik iš dalies teatliepia į realybę, ir toli gražu, ne kiekvienas išeivis tą laisvės ir gero gyvenimo rojų iš karto pajuto.

Nekalbėsime čia, kaip kūrėsi ir augo lietuvių išeivių bendruomenė, kai po 10 ar net po 20 tūkstančių jų kasmet praplaukdavo pro Laisvės statulą ir Ellis salos skaistyklą. Apie tai galima pasiskaityti Michelsono, Širvydo, Kučo ir kt. veikaluose. Pažymėsime tik, kad tai nebuvo rožėmis klotas kelias. Juo einant, reikėjo daug kovos ir vargo pakelti. Reikėjo kovoti su baisiomis darbo sąlygomis, reikėjo kovoti su lenkais dėl lietuviškos bažnyčios ir parapijos, reikėjo kovoti su darbdaviais ir formanais, reikėjo kovoti prieš diskriminaciją ir beveik segregaciją išeivių atžvilgiu. Kas skaitė Uptono Sinclairio "Džiungles", tas žino, ką lietuviai išgyveno XX a. pradžioj Chicagoje. Jis žino taip pat, kad Amerikos visuomenę sukrėtė tas romanas ne tiek lietuvių išeivių vargų pavaizdavimu, kiek pavojaus iškėlimu, jog galima užsikrėsti kiaulių tuberkulioze iš nešvarių Chicagos skerdyklų.

Kaip anoji Amerikos lietuvių bendruomenė nusistatė savo palaikytos tėvynės atžvilgiu? Be abejo, ji nei negalvojo vadovauti tautiniam atgimimui ar kovoms dėl nepriklausomybės. Jos vaidmuo buvo pagalbinis, kaip gero sūnaus motina. Toje pagalbinėje veikloje galima išskirti tris tarpsnius. Pirmiausia, ji stengėsi ekonomiškai padėti iš baudžiavos išlaisvinusiam Lietuvos ūkiui. Užsidirbti Amerikoje pinigų, sugrįžti vėl į savo kraštą ir čia juos investuoti į žemės ūkį, vėliau ir į pramonę ir prekybą — ir buvo tai, kas paskatino pirmuosius išeivius vykti į Ameriką. Kol kas dar nėra ištirta, kiek šitokia ekonominė parama buvo sėkminga. Atrodo, tik iš dalies ji pasisekė ir dėl to, kad ir uždarbiai Amerikoje nebuvo tokie dideli, o kelionės išlaidos buvo didelės, gi svarbiausia, ir pačioje Amerikoje buvo daug svetimų, o vėliau atsirado ir savų biznierių, kurie visomis priemonėmis stengėsi iš jų išlupti sunkiai uždirbtą dolerį. Ypač daug tokių dolerių ištirpdavo saliūnuose, arba karčiamose. Įdomu, kad tokiame Šenandoryje, toje pirmoje ir "Lietuvos stolyčioje Amerikoje", kaip tik įsikūrė apie 1.000 lietuvių, tuoj pat atsidarė apie 60 lietuvių saliūnų. J. Tumo-Vaižganto apskaičiavimu, Chicagoje — antroje Lietuvos sostinėje Amerikoje — 1911 buvo apie 50.000 lietuvių ir 500 saliūnų. Nežinau, kokia situacija yra šiandien. Nežiūrint į visa tai, Amerikos lietuvių ekonominė pagalba Lietuvai buvo labai didelė, ypač pirmomis Nepriklausomybės kūrimo dienomis ir jai atsikūrus.

Gal būt, dar svarbesnė buvo Amerikos lietuvių kultūrinė pagalba Lietuvai. Lietuviškas laikraštis ir knyga Amerikos galėdavo pasiekti Lietuvą ir nešti jai šviesos ir laisvės žiburį. Turint galvoje, kad tuo metu Lietuva gyveno barbarišką spaudos draudimo laikotarpį, galima įsivaizduoti, koks reikšmingas buvo tas šviesos ir laisvės žiburys iš Amerikos. Kas norėtų plačiau su šiuo įdomiu klausimu susipažinti, galėtų paskaityti dr. J. Prunskio ir V. Širvydo straipsnius leidinyje "Kovos metai dėl savosios spaudos". O kad taip dabar emigrantinė knyga ir žurnalas galėtų pasiekti Lietuvą, bent taip sunkiai, kaip tada pasiekdavo.

Trečias Amerikos išeivijos veiklos baras buvo politinė pagalba Lietuvai. Tai prasidėjo žymiai vėliau, kada ir pačioje Lietuvoje tautinis atgimimas ėmė kristalizuotis į politinę kovą dėl tautos laisvės ir nepriklausomybės. Nežiūrint, kad toji politinė pagalba smarkiai suskaldė pačią Amerikos išeivijos visuomenę, jos vaidmuo, ypač neprklausomybę statant ir ieškant jos pripažinimo iš Amerikos ir kitų valstybių pusės, taip pat buvo be galo didelė.

*

Beliktų dar keletas žodžių pasakyti apie dabartinę mūsų išeivijos bendruomenę. Ji, kaip minėjome, buvo par excellence politinė išeivija, su ypač jai būdingomis tautos vadovavimo ir atstovavimo pastangomis. Iš čia ir vadinamų vadovaujančių veiksnių kompleksas ir ambasadorystės mitas. Kodėl dar ji ėmė save vadinti ir tremtinių bendruome, vienas Devas težino, juoba, kad kartu su tuo ji kalbėjo apie save, kaip apie tautos elitą. Blogiausias politinės emigraci-

(Nukelta į 2 psl.)

TREČIAJAI JAV IR KANADOS LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTEI NUAIDĖJUS

(Atkelta iš 1 psl.)

jautė, kad tas kūrinys būtų linksmos nuotaikos, tad ir nebeliko nieko kito, kaip dainuota Dul, dul, dūdelė. Bet ir ši daina nenuskambėjo pakankamai linksmai, nes rezonansas ir čia vidurinės dalies linksmąją nuotaiką suvėlė. Būtų gerai klausytojai nuteikti, jeigu būtų atlikta bent pora trumpučių, labai linksmos nuotaikos dalykėlių klausos ir įtampos atlydžiui, reikalingam po sudėtingesnių kūrinių. Tokios, sakytume, poilsinės dainos chorų yra mėgiamos ir greit išmokstamos.

Puikus kūrinys Al. Kačanausko "Malda už Tėvynę", konkurso keliu patekusi bažnytinin giedojiman lotynų kalba, žinoma kaip Salvum fac Rempublicam, virtusi bažnytiniu himnu. Kaip prieš porą metų pasaulinės New Yorko parodos Lietuvių dienoje, taip ir šį kartą giesmė neatsiekė savo didingumo ir nesudarė maldos nuotaikos, nes tie vargonėliai nepajėgė duoti galingo tikrų vargonų įspūdžio, koks yra jaučiamas kūrinio originale.

Dėl daugelio dalinai jau minėtų priežasčių chorai negalėjo parodyti tobulų savo plonybių, o tai gerokai pakenkė visai meninei pusei, nes PP niekur nesulaukta. Net ir vaikų chore to nebuvo, nors buvo progų įvairinti dainą ir ją padaryti gyvesnę ir įdomesnę. Visą laiką jungtinis choras dainavo MF ir F, kai kada tik FF, nors dirigentai visą laiką bandė minetus skirtumus pasiekti.

Šioje Dainų šventėje pirmą kartą buvo pildoma specialiai prieš dvejus metus komp. Br. Budriūnui užsakyta kantata, kuri dėl užtęsto parašymo chorus tepasiekė vos kelis mėnesius prieš Dainų šventę, tuo sudarydama tiek nepatogumų visiems chorams. Nuo to nukentėjo visa jungtinio choro programa ir pati kantata, turėjusi būti visos šios šventės pažiba. Taip, ji buvo pažiba, nors ir sumažintai pristatyta ir tik daliai choro dainuojant. Paties kompozit diriguojama, prie milžiniškos dirigento ir choro įtampos praskambėjo imponuojančiai. O kaip ji būtų skambėjusi, jei visas tūkstantinis choras būtų dainavęs! Ar bebus kita tokia proga kantatai mūsų išeivijoje bepastatyti?

Prof. J. Žilevičius ir muzikas Alg. Kačanauskas Nuotr. V. Maželio.

Kompozitorius gana išryškino visą kantatos grožį. O grožio netrūko. Kantata melodinga, vystosi įvairiuose muzikiniuose padaliniuose, kol pasiekia aukščiausios kontrapunktinės, sudėtingos Fugos didingai banguojančių vienos paskui kitos melodijų, lyg jūros bangų bangavimo, palaipsniui išaugusių į galingą užbaigą. Kompozitorius parodė didelį savo kūrybingumo sugebėjimą. Soprano partiją atliko D. Stankaitytė, pajėgdama laikytis aukštumoje net pačiose stipriausiose vietose, kur choras galingai traukia FF. Maloniai nuteikė ir antras solistas, svečias iš Los Angeles, bosas-baritonas R. Dabšys, puikiai atlikęs savo partiją galingai skambančiu balsu. Taip pat iš Los Angeles gabi pianistė A. Apeikytė, nors dar jauna, bet techniškai laisvai valdė sunkią kantatos fortepijono partiją.

Prie kūrinio nesėkmės tenka pastebėti vieną neapdairumą. Spausdinant kantatą, praleista I-os ir III-os dalių moterų choruose pastaba, kad pildoma antrasis sopranas arba pirmasis altas, pasirenkant vieną iš jų, nes neapdairieji chorvedžiai, suskaldę moterų balsų chorą į keturis vietoje trijų balsus, iškėlė sujungtus tuos du balsus vienumon, nuslopinant I-jį sopraną, ypatingai II-jį altą. Kadangi tos dalys buvo lengviau išmokstamos, jose dalyvavo daugiau chorų, ir tas balsas dažnai vyravo II-jų altų nenaudai. Šitas neapsižiūrėjimas, kantatą spausdinant, įnešė kiek nelygumo jos įspūdyme. Kadangi prof. Vl. Jakubėnas neseniai "Draugo" skiltyse kantatą yra plačiai nagrinėjęs, tai aš čia to pakartotinai nesiimsiu.

Vaikų choro programą nustatant, irgi susidarė nemalonių dalykų, kurie rėžė ausį. Be dviejų liaudies dainų kitos visos gerokai atmieštos ryškiu slavizmu. Čia girdėjosi motyvai iš Gdie ty byl, votku pil, Vaska milyj...? Kita: Moj kochany Jasku, przyjdz do mnie vieczorem ir panašiai. Kodėl bijota panaudoti mūsų savas liaudies dainas, kurių rinkiniuose yra nepaprastai gražių, niekur nedainuotų. Jei norėtume ką nors iš jų didesnio padaryti, pakaktų tik kiek praplėsti ir nereikėtų tada tų vaikų nuo pat pradžios svetimybėmis žaloti. Ypač panašių "šedevrų sukuriama", pradėjus lituanistinėms mokykloms skirtų "naujųjų" melodijų gaminimą. Vienas iškraipė mūsų beveik bažnytiniu himnu tapusios ir daugelyje bažnyčių kas sekmadienis po sumos giedamos "Apsaugok, Aukščiausias" melodiją, paversdamas ją tikra parodija. Ar tai nėra nuosmūkis? Kai toks puikus būrys jaunimo, tautiniais rūbais pasipuošęs ir tautinių muzikos instrumentų — kanklių palydimas, tautinėje šventėje dainuoja lietuviškai, tai svetimybėms dainose neturi būti vietos. Jei mes vengiame svetimybių kalboje, jas iš ten šalindami, tą patį privalėtume daryti ir gamindami naujas melodijas.

Baigminės pastabos

Šventės programos leidinys apipavidalintas V. Vijeikio. Kadangi dalyvavo šioje šventėje mums artimas širdžiai kanklių orkestras, tai ir programos viršelį bei puslapius puošė įvairių kanklių nuotraukos. Pats leidinio turinys gana menkas. Be chorų ir jų vedėjų atvaizdų ir pavardžių, vos tik vienintelis Vl. Jakubėno laikraštinio pobūdžio straipsnis Trečiosios JAV ir Kanados Lietuvių dainų šventės proga.

Kodėl neįdėta jokio rašto apie kankles? Kodėl nei žodelio neprisiminta apie vaikų chorus kitose tautose? Kodėl neįdėta kompozitorių nuotraukų? Juk jei kompozitoriai nebūtų sukūrę dainų, tai ir Dainų švenčių nebūtų. O juk tautinė pagarba vertė juos pagerbti, įsidedant nuotraukas su atitinkamais aprašymais. Ypatingai tai buvo būtina šiais metais, kai jaunimas, suvažiavęs iš viso pasaulio, grįždami namo, būtų parsivežę ir turiningą raštais programą.

Centro komitetas, vad. dr. Stp. Biežio, veikė pavyzdingai, išvengdamas anksčiau buvusių "įprastinių" visokių nesklandumų, kurie, patekę spaudon, nemaloniai nuteikdavo visą visuomenę. Puikiai dirbo ir įvairios komisijos.

Iki šiol buvusių Dainų švenčių programas visada chorai gaudavo per vėlai, nekalbant jau apie šių metų vėlinimus. Tai įvykdavo ilgai kalbantis ir ginčijantis dėl repertuaro sudarymo ir kt. Jei rengėjai numato ir toliau panašią šventę rengti (manau, jog ši nebuvo paskutinė), tai tuojau reikia sudaryti muzikos komisiją, pakviesti patikimus tris kompozitorius ir tris prityrusius dirigentus (pirmininku gali būti ir ne muzikas, bet nusimanąs kiek apie dainos meną ir jos mėgėjas), kurie susirinkę aptartų programos repertuaro apmatus, skelbtų naujų dainų konkursus ir paruoštą I-mą dainų sąsiuvinį, nieko nelaukant, išsiuntinėtų chorams, kad jie visa gautų ne vėliau, kaip porą metų prieš būsimą dainų šventę.

Numatytu metu Dainų šventės įgaliotas dirigentas turėtų prieš 2—3 mėn. atvykti į rajoninę jungtinių chorų generalinę repeticiją. Tai būtų lyg patikrinamoji, mažoji šventė. Taip paruošti chorai jau ir pačias meniškiausias repertuaro dainas galėtų atlikti. Tik tuo keliu galima kelti dainos kultūrą ir mūsų chorų pajėgumą, o taip pat išvengti nuolatinių kenksmingų paskubos darbo rezultato. Muzikinės komisijos repertuaro reikalu nutarimai yra galutiniai. Ta komisija parūpintų ir reikalingų raštų programai, nustatytų jos turinį ir aprūpintų viešąją spaudą raštais. Dabar kol dar nieko nepamiršta, reikia kreiptis į dalyvavusių šventėje chorų dirigentus, pasiteiraujant jų nuomonės: kokie buvo trūkumai, kaip pagerinti programų paruošimą ir kitus panašius klausimus. Jų nuomonės labai svarbios, nes jie visą darbą paruošia vyr. dirigentams, kuriems lieka visa tik suderinti ir apjungti vienumon.

Gautą šventės proga pelną rengėjai turėtų skirti muzikinės kultūros kėlimui: skirti kompozitoriams premijas už sukurtus metų bėgyje reikšmingesnius kūrinius, skirti atsižymėjusiems chorams premijas, remti išleidimą būtinai reikalingų kūrinių, remti visokeriopą muzikologinę lituanistinę veiklą, skirti kompozitoriams ir dirigentams atlyginimą už dainuojamus Dainų šventėje kūrinius. Tik po to likusį pelną tvarko savo nuožiūra rengėjai: nes visos pajamos, gautos Dainų šventės proga, pirmoje eilėje ir turi būti skiriamos muzikos reikalams, o ne iš malonės kam nors "numestas" centas. Tad pradėkime toliau darbą sistemingai jau dabar, nė dienos neatidėliodami.

Baigiant tenka pasidžiaugti bendru šventės įspūdžiu. Jis buvo didingas ir nepamirštamas daugeliu atžvilgių. Kol mes pajėgsime sutraukti tūkstantines minias pasiklausyti tūkstantinio choro atliekamų dainų, tol mes žinosime, jog esame gyvi, vieningi, dar nepasidavę jokiam nulietuvėjimui. Suminėti čia šiemetiniai trūkumai nebuvo padaryti dėl nesugebėjimo, bet tik dėl neapsižiūrėjimo, todėl jie ir nėra kam nors priekaištas. Visi dirbo iš visos širdies. Choristų ir jų vadovų įdėtas triūsas ir vargas buvo daugelio publikoje džiaugsmo ašaromis aplaistytas. O tai reiškia, kad vienų ir kitų širdys buvo pajudintos.

KERTINĖ PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

jos sąjungininkas yra laikas, ypač tokios politinės emigracijos, kuri kovoja ne prieš savo krašto netikusią valdžią — diktatūrą, monarchiją ar panašiai, — bet prieš svetimą okupaciją. Ištverti tokioje kovoje ilgus dešimtmečius ir bandyti tą kovos dvasią, lyg testamentu, palikti ir naujosioms kartoms yra be galo sunkus, beveik neįmanomas uždavinys. Dėl to visos mūsų pastangos turėtų rikiuotis šia linkme. Tikiu, kad šis Kongresas šia prasme suvaidins labai didelį vaidmenį.

Negalima per daug stebėtis, kad su laiku politinės kovos įkarštis mažėja. O kartu su tuo ir visa dabartinė mūsų išeivija vis labiau tolsta nuo 1830 m. emigracijos idealo ir artėja prie senosios mūsų išeivijos Amerikoje veiklos metodų ir supratimo. Mažėja ir trynimasis tarp senųjų ir naujųjų ateivių ir ima megztis tarp abejų vis glaudesnis bendradarbiavimas. Kartu su tuo vis labiau įsigali įsitikinimas, kad mūsų, kaip ir kiekvienos išeivijos, svarbiausias uždavinys — padėti tėvynei, kuri tebėra gyva ir kuri diena iš dienos kovoja ir dirba dėl geresnio gyvenimo ir laisvės.

Gyvename laisvajame ir demokratiniame pasaulyje. Tai nėra kokia ypatinga mūsų privilegija, bet greičiau labai rimtas ir sunkus įpareigojimas. Laisvas ir demokratinis pasaulis negali sustoti vietoje, nes tuo pačiu jis nustotų būti laisvas ir demokratinis. Laisvas pasaulis be laisvėjimo proceso, kaip ir demokratinis pasaulis be demokratėjimo proceso, galėtų būti ilgainiui blogiau kaip nelaisvas ir nedemokratinis pasaulis, kuriame tačiau būtų atpalaiduotos laisvėjimo ir demokratėjimo jėgos. Laisvėjimo ir demokratėjimo procesas nėra vien tik laisvojo ir demokratinio pasaulio nuosavybė. Tas procesas vyksta ir privalo vykti abejose pusėse. Tai ir yra pats įdomiausias iššūkis (challenge) mūsų laikams, tai, gal būt, yra pati gražiausia vizija į ateitį. Nors dar toli ligi tokios vizijos realizacijos, bet aš šventai tikiu, kad tai nėra gryna utopija.

Jums, šio gražaus Pirmojo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso dalyviams, suskridusiems čia iš visų pasaulio kraštų, norėčiau palinkėti vieno vienintelio dalyko: intensyviai gyvendami pasaulio idėjų sūkuryje, nei minutei nepamirškite, kad ten, prie Nemuno ir Neries, gyvena jūsų tėvų ir protėvių tauta, kuri taip pat, kaip ir jūs, siekia laimės ir laisvės. Neatsitverkite nuo jos jokia užtvara, bet stenkitės visais būdais ir priemonėmis, kaip galima, geriau ją pažinti, o ją pažinę negalėsite jos nemylėti.

Torontiškiai Dainų šventėje Chicagoje. Jungtiniame chore Toronto lietuvių koloniją atstovavo gausus "Varpo" choras, vadovaujamas muziko St. Gailevičiaus. Čia būrelis "Varpo" choriščių amfiteatro scenoje. Nuotr. P. Petručio

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šešt. 12—3 v. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Š A
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 val. ir nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val.: kasdien nuo 6 iki 9 v. v.; šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

Tel. GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val., kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Ofiso 585-2525 Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
5540 So. Pulaski Road
Pirm., antr., ketv. ir penkt. nuo 2—4 ir 6—9 ir pagal susitarimą.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12—4 v. p. p., 6—8 val. vak. Šeštad. 12—4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet. Atostogose iki liepos 24 d. Reikalui esant kreiptis pas dr. F. Kauną.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p.p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso PR 8-7773 Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
C H I R U R G A S
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv. 5 — 8 val., antrad. ir penktad. 1 — 4. Priiminėja tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. vak. Šešt. 9 v. r. — 2 v. p. p.

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Vidaus ligos
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: PUllman 5-6766
Namų: BEverly 8-3946
Priėm. val., antrad. — ketv. 6—8 v. v.; šeštad. 1—3 v. p. p., Kitom dienom uždaryta.

Tel. ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos 1-9 v. p. p. Išskyrus trečiadienį

Tel. 425-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
8760 S. Kedzie Ave.
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir Šešt. 8 v. r. iki 3 v. popiet

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINĖS LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7381
VAL.: 1 v. p. p. iki 8 v. v. kasdien trečiadieniais uždaryta; šeštadieniais nuo 10 v. r. iki 1 v. popiet.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
Ofisas 2454 West 71st St.
Val.: antrad. nuo 2—5 po piet; ketvirtad. nuo 6—8 vak.
Ofiso telef. 776-2880
Rez. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 S. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos pirm. ir ketv. nuo 12 iki 2 v. p. p. ir nuo 7- iki 8 v. v.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 v. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Marquette Parko ofisas: 2750 West 71 Street, telefonas 925-8296
Res. tel. WA 5-3099.
Valandos: 10—12 v. ir 7—8 v. vak. šešt. 10—12 v. ryte.
Kitas ofisas: 4644 South Ashland Ave., tel. CL 4-2896
Valandos: 2—5 v. popiet kasdien. Sekmadieniais ir trečiadieniais abu ofisai uždaryti.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2—4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
C H I R U R G A S
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus.
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 v. v. Treč. ir šeštad. uždaryta. Atostogose iki rugpiūčio 1 d.

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Šeštadieniais 1 iki 4 val. Pirmad., antrad. ir trečiad. uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 So. Albany Avenue
Val., pirm., antrad., ketv. 6—8 v. vak.; penkt. ir šeštad. 2—4 popiet. Kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val., 2 iki 4 p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETER ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirmad., antrad., penktad. 1—4 ir 6—8 v. v.; ketvirtad. 5—8 v. v.; šeštad. 10—2 v.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protezistas
Aparatai-Protezai. Med. bandažai, Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val., kasdien 10—12 val. ir 7—9 vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Res. telef. WAlbrook 5-5076

Rez. tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel., PRospect 8-1717
Rezid.: 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
C H I R U R G A S
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3. trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vak. Šeštad. 2—4 val. Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 N. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-5758; rez. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
Bendra praktika ir Alergija
2751 West 51st Street
Valandos, pirmad., antr., ketv. 2—9 val., penktad. 10 v. r. iki 9 v. vak. Šeštad. 10 v. r. iki 1 v. popiet. Ligonius priima pagal susitarimą.

Ofs. 735-4477; REZ. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.

Rez. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

NUOMONĖS IR PASTABOS

ATVIRAS LAIŠKAS dr. Alg. Budreckiui

Mielas Daktare,

Trumpa liepos 3-čios naktis neleido mums užbaigti pradėto pasikalbėjimo. Kadangi ten jo klausėsi ir daugiau žmonių, tebūnie tad ir ši mūsų dialogo tąsa vieša.

Pradžioje noriu pastebėti, kad aš nesigilinu į Pasaulio lietuvių jaunimo programos atlikimą: mūsų pokalbio prasme tai nėra esminis dalykas. Taipgi, pats būdamas šokio entuziastas, aš nekritikuoju kongreso vakarų: kiekvienas jų užsibaigdavo šokiais ir kitokiais atsigaivinimais. Pasilinksminimai yra jaunų žmonių privilegija, už ką jie niekam neprivalo dėkoti ar duoti ataskaitą.

Pagrindinis mano priekaištas Jums ir Jūsų draugams, kongreso rengėjams, yra tas, kad Jūs visą kongresą, taigi ir visą jame dalyvavusį jaunimą nuvedėt **politiniais, ne kultūriniais laukais.** Prisimenu, Jūs replikavot, kad politika yra taip pat kultūra. Man ne. Taip galvodami ir gražuolių, mūsų atveju "Miss Lithuania" rinkimas turėtume skirti kultūrai, kas nebūtų tiesa.

Jūsų taip sumaniai suorganizuotas ir brangiai apmokėtas Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas buvo panašus daugiau į politinės partijos konvenciją, kuri užmirštama išsiskirsčius, nors paskiri asmenys ir vykdo jos nutarimus.

Tiesa, jaunimo stovykloje buvo suorganizuotas puikus literatūros vakaras, o penktadienio vakare "LOKYS", bet jie priklauso visam kontekste daugiau kūrybinių pramogų sferai, ne svarstymų ar studijų sričiai. Jūs, pvz., negalite sakyti, kad kongrese buvo atstovaujama muzika vien dėl to, kad šokiams grojo orkestras.

Jūs išskyrėt mūsų kultūrą nuo politikos taip griežtai, kad kultūra teliko tik pramoga, paįvairinanti politinę dienos atmosferą, bet ne integralinė kongreso darbų ir nagrinėjimų dalis. Politika yra dienos tema, aktualija, kasdienybės, o Jūs gi buvote pasišovę duoti kažką vertingesnio, amžinesnio — tačiau davėte šešėlius vietoje substancijos. Šiandieninių įvykių raidoje politika keičiasi valandomis. Šios dienos žodis nebus svarbus rytoj. Sušaukę tiek jaunimo, Jūs pamaitinote jų sielas ir protus maistu, kuris priklauso "užmiršau, ką valgiau vakar" rūšiai. Mūsų laisvinimo politika taip pat, kas kongrese ir buvo konstatuota, priklauso tarptautinės politikos konjunktūrai. Kultūra tokio kaitaliojimosi nepažįsta ir tokios priklausomybės neturi. Ir gyvai **lietuvybei** tremtyje išlaikyti ne politika svarbu, bet kultūra: mūsų daina, mūsų kalba, mūsų menas etc. Nesakau, kad Jūs tai sąmoningai padarėt, greičiau tai buvo bendros vietinės psichozės išdava. Pasaulis aiškiai kovoja ir tos kovos sūkuryje privalo būti ir mūsų jaunimas. Yra dalinė tiesa, bet negerai, kad Jūs paaukojot **viską politikai!**

Turėjote daug simpoziumų, net sporto, moksleivių, karių ir veteranų. Lauko teniso varžybos ir futbolo rungtynės tokio suvažiavimo metu ar tik nėra brangaus laiko gaišinimas. Ne susirūpinę mūsų kultūra, Jūs neįtraukėt tokių svarbių mūsų kultūros šakų į simpoziumus kaip **teatras, literatūra, knyga ir lietuvių kalba, tautiniai šokiai ir dainos** ir pan.

Paskelbtuose kongreso nutarimuose "Politinės programos reikalu" punkte yra teisingai sakoma, kad "Ilgalaikėje laisvės kovoje šalia politinio elemento iškyla ypač svarbus kultūrinis tautinės sąmonės išlaikymo tikslas. Didžioji dalis pastangų turi būti skirta tautinės kultūros ugdymui, kad, nežiūrint laisvės kovos ilgio, liktų sąmoninga tauta tautinei nepriklausomybei atstatyti". Sutinku šimtu procentų. Bet Jūs, Daktare, kongreso programoj tam tikslui vietos nedavėt ir laiko neskyrėt. Visas kongresas, sakytume, lyg sąmoningai kažkokios negeros rankos valdomas, stengėsi atjungti kultūrą ir kultūrininkus nuo kongreso darbų eigos ir pačios suvažiavimo istorijos.

Iš spaudos parodos išjungta tremties knyga, ką pabrėžti buvo svarbiau, negu parodyti senus laikraščius ar kalendorius. Nesunkiai buvo galima suorganizuoti "knygų dovanas" svečiams, ypač atvykusiems iš kitų kraštų, kur lietuviškų knygų įsigijimas yra neįmanomas dėl visiems suprantamų priežasčių. Knygų atsargų turime daug, jų niekas neišpirks, leidyklų lentynos lūžta nuo pertekliaus, leidėjai ir platintojai neturi jų kur dėti. Todėl 10—15 knygų knygynėlis svečiui iš toli nebūtų buvęs "šuolis pro šalį". Prie knygų buvo galima įteikti ir dar po vieną dovaną: paveikslą. Atvykusių iš kitų kraštų nebuvo daug — apie 50 paveikslų gal būtų ir užtekę. Dailininkai tiek būtų tikrai suaukoję. Tuo ryšys tarp kartų, srovių ir idėjų būtų buvęs stipriau akcentuotas ir užsimezgęs — geriau negu sausas žodis.

Į kongreso "Garbės komitetą" pakviesti viso 68 asmenys, kurių tarpe randame tik 6, kuriems būtų galima priskirti kultūrininko - menininko ženklelį. Visi kiti yra politinių - visuomeninių - religinių sričių atstovai. Vadinasi, jaunimas buvo supažindintas su politikais, bet ne su menininkais. (Į menininko sąvoką įeina rašytojai, muzikai, dailininkai, solistai, aktoriai bei kiti mūsų tautinės kultūros žymieji kultūrininkai.)

Išvardinkite, mielas Daktare, pokario Prancūzijos ministerius pirmininkus iki De Gaulle? Pavyzdys, sakote, negeras, nes liečia ne mūsų tautą. Gerai. Tad išvardinkite Lietuvos ministerius pirmininkus nepriklausomybės laikotarpyje, kad ir ne eilės tvarka? To padaryti irgi negalite. Todėl, kad visi "pirmininkai" priklauso jau minėtai "neprisimenu, ką valgiau vakar" vadų kategorijai. Gal Jūs galite paminėti nors vieną Kristijono Donelaičio eros politinį veikėją? Negalite. Bet Kristijoną Donelaitį prisimenam. Gal iš netolimos Maironio - Vaižganto eros prisimenat kokį visuomenės vadą ar kokios žymios organizacijos pirmininką? Neprisimenat? Neprisimenu ir aš. Tačiau Maironį mes prisimenam visi ir dar ilgai prisiminsim.

Toliau. Kongresas buvo atidarytas dr. H. Nagio paskaita ir uždarytas dr. A. Sužiedėlio — abi turėjo politinį - visuomeninį rūbą ir toną. Nė vienu žodžiu paskaitininkai neprisiminė mūsų kultūrinio palikimo vadų, nei nusagstė kultūrinių gairių jaunimui šiame chaotiškame laike. Abu pasirodė daugiau mokslininkai, ne menininkai.

Kongresą atidarant ir kongresą uždarant, o taip pat ir simpoziumų metu buvo pristatinėjama visa eilė garbingų šiandienos veikėjų. Bet pirmininkaujantieji nepristatė nė vieno menininko. Argi nebūtų tikę kongreso uždarymo proga pristatyti jaunimui Bernardą Brazdžionį, žymųjį pomaironinės mūsų literatūros raidos poetą ir dainių, sėdėjusį tuo laiku beveik paskutinėje salės vietoje?!. Argi nebūtų buvę gražu pagerbti senuką dail. A. Varną, jau 80 peržengusį? Kiek tokių žmonių mes turime, jei drįstame jų nematyti ar užmiršti?

Nors Jūs, Daktare, kongreso nutarimuose ir pabrėžėt kultūros svarbą tautinei sąmonei išlaikyti, kaip anksčiau citavau, bet savo darbais neparodėt atviro susidomėjimo nei kultūra, nei kultūrininkais mano kalbama prasme. Jūs pagrįstai sakote, kad tam nebūtų buvę nei vietos, nei laiko. Tuo atveju, reikėjo bent parodyti, kad jaunimas gerbia menininkus. Galėjo pvz. būti sudaryta 2—3 jaunuolių delegacija, kuri kongreso vardu būtų aplankiusi žymiuosius kultūrininkus, gyvenančius Chicagoje, kaip tai buvo daroma Vilniaus studentų įvairiomis progomis pirmųjų okupacijų ir karo metais. Būtų atsiradę apsčiai talkininkų tokiai delegacijai pavežioti. Arba pravažiuojančios kitų kraštų delegacijos galėjo, iš anksto įspėtos, bent telefonu paskambinti iš aerodromo žymiesiems mūsų kultūros vadams, nors dviem žodžiais pasveikinti: "Mes atvykome!" Buvo sustota Los Angeles ir New Yorke, bet kongreso politikams nė į galvą neatėjo bent tokiu būdu išbalansuoti menininkams priklausomą svorį. Pagaliau galėjo būti įrengta speciali vieta ar rezervuotos pirmosios eilės ir visi pristatyti vienu sakiniu. Jaunimui pravartu pažinti, ir naudingiau, mūsų kultūros šulus, negu pirmininkus, kurie sekančiame susirinkime gali būti nebeišrinkti... Kur tada Jūs kreipsite jaunimo veidus ir akis? Į naujus pirmininkus vienerių metų kadencijai?

Šie faktai rodo, kad Pirmasis pasaulio lietuvių jaunimo kongresas buvo politinis - visuomeninis, bet ne kultūrinis įvykis. Dėl to nukentėjo šio kongreso istorinė reikšmė. Neaišku, nors ir ne tobula, buvo atlikta, kas užsibrėžta, bet užsibrėžta ne tai, ko reikėjo. Jums Daktare, gerai aišku, kad laisvinimo darbe jaunimas yra būtinas, o jaunimui turėtų būti aišku, kad toks darbas nebus sėkmingas be senimo. Vadinasi, tiesa glūdi jaunimo ir senimo sintezėje: tik glaudus visų kartų bendradarbiavimas laiduoja laisvinimo kovos pasisekimą. Tuo tarpu laisvinimo simpoziume dr. L. Sabaliūnas kvietė neklausyti vyresniosios kartos, nes, esą, jie vadovauja laisvinimo veiksniams jau 20 metų Lietuvos nematę?! Argi tai argumentas? O kiek metų turėjo išvykdamas iš Lietuvos dr. Sabaliūnas?

Darbo įvertinime bei nuvertinime nėra žymių, nelyginant siūbuojančiame vandeny. Vieno išeities taškas lygus nuliui kitam. Galimas daiktas, kad daug mūsų jaunimo, baigę mokslus čia, yra užsikrėtę šio krašto jaunimo bacilomis; vertina ne rytojų, o šiandieną, ne žemę, bet dulkes. Geriau nori būti Frank Sinatra negu Amerikos prezidentu, geriau Elizabeth Taylor, ne Pearl Buck. Netaikau šių žodžių specialiai Jums, Daktare, betgi Jūs, priklausydamas vadovybei, nešate dalį atsakomybės, kad sukviestam žaliam, be patirties jaunimui, kuris pagrįstai vadinamas "tautos ateitimi", pristatote ne tikruosius autoritetus, bet jų pakaitalus, paženklintus praeinamybės ženklais. Atrodo, kad ir Jūs garbinate pinigus, užimamas vietas ir ordinus labiau negu amžinąsias vertybes, kuriomis remiasi kiekvienos tautos istorija. Jums nedaro įspūdžio žmonės, kurie

(Nukelta į 8 psl.)

Vasaros pavakarė — Nuotrauka Vyto Valaičio

NIEKUR NESKELBTOJI POEZIJA IŠ LIETUVOS

NERIJOS MERGAITĖ

Ji kaip svaja vilnyse plaukia
Ir moja balta skarele,
Ir ilgesingą širdį šaukia
Auksinės Nerijos šile.

Jei ją apglėbti pabandysi,
Suklyks žuvėdros ji balsu,
Numirs kaip žaibas vandenyse,
Palikus spindulius kasų.

Gal apsiverks pily gintaro?
Gal atsidusus uždainuos?
Jos raudą baugios nendrės šnera,
Ir žvaigždės klausos vandenuos.

Paskui aušrų stygas palietus,
Giedos ant bundančių miškų.
Skrajos jauna šlaitais saulėtais,
Apjuosus kopas vainiku.

Ji rūsčią audrų dainą moka!
Gelmių pabunda milžinai.
Balti žirgai į krantą šoka. —
Vai šėlsta kopose jinai!

Ir vėl šilojuose nuogauja,
Žaismingais žingsniais bėgdama,
Ir kopų smėlį pilsto sauja,
Ir skamba jos širdies daina...

SENŲ PILIAKALNIŲ ŠALY

Vakarės miglos atslenka
Į baltus motinos namus.
Pasek, motule, pasaką
Apie piliakalnius senus,

Kaip narsūs vyrai kovėsi,
Didžiavos vėliava blaivia,
Nors saulė šviesti liovėsi,
Nualpo debesų laive,

Kaip brolių kraujas liejosi
Giliais upeliais nuo kalvos.
O tėviškės lelijose
Užgeso saulė Lietuvos!

Bet valandą, tą lemiamą,
Palikę vyrai devyni,
Apgynė šalį mylimą
Širdies narsiąja ugnimi.

Kai užteka pavasariai,
Dainuoja vėl laukai žali,
Širdy pabunda didvyriai
Senų piliakalnių šaly.

Ir mūsų tiesą amžiną,
Kur metai saugojo žili,
Dangus aukštasis laimina
Senų piliakalnių šaly...

M. Girdvainienė — Natiurmortas

Marijai Krėvienei mirus

Keli žodžiai, tarti prie velionės karsto

V. MACIŪNAS

Matai amžiaus ir sunkios ligos išvargintus velionės veido bruožus ir sunkiai gali vaizduotis ją juodbruvę gražuolę, kuri kadaise, prieš keliasdešimt ilgų metų, ledo nerūpestingas jaunystės dienas tolimame Kaukaze, ne tik nepagalvodama, kad jai teks gyvenimą baigti kažkur už jūrių marių svetimoje merkolėje, bet ir apie Lietuvą nieko nežinodama. Jei patį Lietuvos vardą ir buvo girdėjus, tai jis tada mažai ką jai tesakė, kol vieną kartą sutiko jauną Dainavos krašto dainių Vincą Krėvę, gyvenimo aplinkybių nurlokštą Kaspijos pajūrin, čia vienišą savo audringose mintyse beskendintį jaunatviška meilės besilgėtį. Jiedu susitiko, suartėjo, vienas kitą pamilo. Draugė gėrėjos Krėvės pamėgtųjų autorių Bairono, Ibseno, Lermontovo kūriniais, draugė jaunas svajones audė dingusių Kaukazo kalnų papėdėje:

> Miglos vis klosto balas ir vis guli klonių lygumose. Bet liepsnoja vėl saulės spinduliuose snieguotieji Kaukazo kalnai ir dar labiau audrina ilgesiu mano krūtinę. ...Vai, norėtau ten, vai, pats eitau ten ir kitus šauktau... Vai jūs, kalnai, aukšti kalnai! Jūs laimingi, toli žibat ir audrinat žmonių sielas! Vai jūs, kalnai, jūs galiūnai! Saulę matote kada klonius dar tamsa naktis klosto.

Tas bendras jaunystės svajones Krėvė prisiminė, kai savo raštų pirmąjį tomą ded kavo "vargingojo gyvenimo draugužei, kur savo meilės jausmais niūros mano jaunystės dienas nušvietė".

Susituokė Krėvės 1913 metais Vilniuje, vienintelėje tada ten lietuviams skirtoje senoviškoje Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Praėjo dar keleri metai, ba gės kelionės ir Krėvų šeima parvažiavo Lietuvon. Pamilo jaunoji Krėvienė naująjį kraštą, įsitraukė jo gyveniman, ir jos vyro tėvynė tapo ir jos pačios naująja tėvyne. Deja, po poros dešimtmečių apsiniaukė Lietuvos padangė, ir Krėvės drauge su tūkstančiais lietuvių turėjo trauktis iš Lietuvos į Vakarus. Kaip jaunystės dienomis Kaukaze abu bendrai svajojo, šviesą ateitį bekurdami, taip dabar, gyvenimo saulėlydžiui beartėjant, abu bendrą tremtinio vargą vargo, vienas kitą nepritekliuose paremdami, vienas kitą nevilty paguosdami.

Viename savo pirmųjų lyrinių kūrinėlių, antrašte "Nuvargęs", Krėvė tiesiog nujautė, ką anoji švelniųjų jaunystės svajonių draugė jam reikš gyvenimo vakare:

> Nubalo mano plaukai, nuvyto veidas varguose, apalpo širdis kelionėj, ir toliau skrajoti aš jau nebegaliu.
> Skaudus ilgesys gelia krūtinę, liūdnas apsivylimo jausmas slegia širdį, kaip naktis...
> Nebegaliu daugiau skrajoti ir per tai į tave grįžau, mergele... Grįžau, kad rasčiau poilsį ant tavo kelių.

Kai pirmąjį raštų tomą Krėvė ded kavo draugužei, savo meilės jausmais jaunystės dienas nušvietusiai, tai savo paskutinio didžiojo kūrinio "Dangaus ir žemės sūnų" dedikacijoje įrašė: "Skiriu savo žmonai Marijai Onai, sunkaus gyvenimo kelionės draugei".

Ir mums velionė visų pirma tai žymiausio lietuvių rašytojo gyvenimo kelionės draugė. Betgi arčiau ją pažinusius ji ir pati veikė savo ryškia asmenybe. Žinoma, jei ryškiomis asmenybėmis laikysime tik tuos, kurie veržliai skverbiasi kitų priešakin, kurie valingai primeta kitiems savo norus ir pažiūras, kurie daugiau sau reikalauja, kaip kitiems linkę duoti, — tuo atveju velionės ryškia asmenybe negalėtume laikyti. Betgi ji buvo ryški kaip tik priešingomis savybėmis: dideliu, būdo švelnumu, nuolaidumu santykiuose su kitais; ji tiesiog baiminosi, kad kartais kuo nors kitam nesudarytų kokio nemalonumo, kokio apsunkinimo, ar juoba ko nejžeistų. Nuostabi buvo jos didelė tolerancija, noras kito pažiūras bei poelgius suprasti; geriau jai pačiai nukęsti, o kitų nepasmerkti ir daug daug atleisti.

Kai savaitę prieš mirtį ją drauge su žmona aplankėme ligoninėje, tos jo būdo savybės dar kartą savotišku graudumu šviesėjo. Būdama jau visai beviltiškas ligonis, ji ir toliau rūpinos, kad kam nors kokio nepatogumo nesudarytų, savo pačios kančias pamiršdama.

Ir pagalvoji, ar ir visos mūsų visuomenės gyvenimas, jos tarpusavio santykiai nebūtų šviesesni, jei mūsuose daugiau pasireikštų anų gerųjų velionės būdo savybių.

Pasiges velionės jos artimieji, kuriems priklauso mūsų visų nuoširdi užuojauta, bet ir visiems velionę pažinusiems išliks šviesus ir skaidrinantis jos atsiminimas.

Marija Krėvienė ir rašytojas Vincas Krėvė-Mickevičius

LAIŠKAI IŠ EUROPOS

APIE ROMANUS IR LENKIJĄ

Pokalbis su Varšuvoj buvojančiu rašytoju Kaziu Almenu

Kaip žinome, Lietuvių rašytojų draugijos tradicinė premija teikiama kasmet už geriausią knygą, pastaruoju metu buvo paskirta dviguba: už 1964 ir 1965 metų geriausias knygas. 1964 metų mūsų knygų derliuje kaip tik buvo išskirtas **Kazio Almeno** dviejų tomų romanas **"Upė į rytus, upė į šiaurę"**, Lietuviškos knygos klubo leidinys. Laureatas rašytojas, kaip inžinierius, šiuo metu yra išvykęs Lenkijon pagilinti savo profesijos studijų, o taipgi rinkti medžiagos savo naujam užmojui — romanui iš XVIII a. Lietuvos ir Lenkijos nykimo laikų. Visa tai uždelsė popremijinį mūsų interview, kurį su jaunuoju autoriumi tegalime paskelbti šiandien.

— Kada ir kaip atėjo pirminė mintis parašyti romaną "Upė į rytus, upė į šiaurę", kiek laiko ir kaip rinkta jam reikalinga istorinė medžiaga ir kiek ji ir kaip apvilkta individualiosios kūrybos rūbu?

— Norėjau parašyti nuotykių knygą gal jau nuo tų laikų, kai dar vaikystėje perskaičiau Pietario "Algimantą" ir tuoj ieškojau antros tokios knygos, bet be pasėkmių. Nuotykinės literatūros mums labai vis dėlto trūksta.

Kiek reikėjo laiko medžiagai surinkti, tai nežinau gerai ir pats. Apie dvejus metus, berods. Sutelkta medžiaga, sakyčiau, duoda tik istorinį ir etnografinį foną knygai. Visi įvykiai knygoje ir visi pagrindiniai veikėjai yra pramanyti. Tik eilė antraeilių knygos veikėjų, kaip Baranovas, Manuelis Lisa ir net tokie kaip La Brognie Didysis ir Pilkasis Vilkas yra tikri.

— Ausį pasiekė gandai, kad rašote naują romaną iš 18 amž. Lietuvos ir Lenkijos saulėlydžio laikų Jei tai tiesa, koks būtų ano naujo romano pobūdis turinio, idėjos ir formos prasme? Ar tik ne dėl šio užmojo svarbiausia ir pajudėta Lenkijon?

— Apie planus nemėgstu kalbėti, bet kas liečia mano kelionę Lenkijon, tai teisybė. Į Lenkiją atvykau išmokti kalbos ir tuo pačiu tiesiogiai susipažinti su dideliu skyrium savo tautos istorijos. Nuo aušrininkų įsisiūbavęs "atlenkinimo" sąjūdis, sakyčiau, grynu savo įsibėgėjimo toli peršoko pageidautinas ribas. Mums jau seniai nebegresia sulenkėjimas. Pavojai yra visai kiti. Bet mes vis tiek iš savo tautinės sąmonės atkertame gana daug istorinių ir kultūrinių momentų, kurie vyko lenkų kalbos ir kultūros įtakoje. Yra vis dėlto primityvu visa tai klasifikuoti kaip "bloga". Tokia klasifikacija gal buvo naudinga, kai sulenkėjimas mums buvo labai realus pavojus. Dabar manyčiau, kad seniai pribrendo laikas tas klasifikacijas pakeisti labiau realiom. Vis dėlto tai liečia daugiau kaip tris šimtmečius mūsų tautos istorijos.

— Kokie Jūsų įspūdžiai iš šiandieninės Lenkijos literatūrinio pasaulio ir aplamai iš Lenkijos kultūrinio gyvenimo.

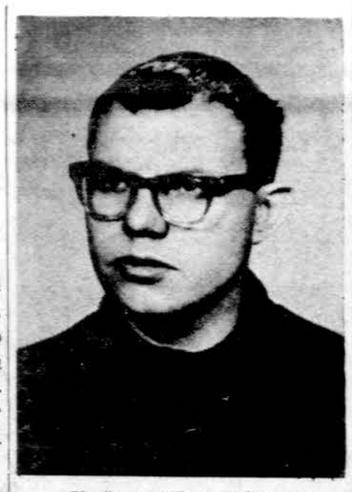

Varšuvinė Kazio Almeno nuotrauka

— Šiandieninę lenkų literatūrą mažai seku. Esu dabar paskendęs fizikoj ir praeities literatūroj. Tik galėčiau suminėt, jog lenkai myli savo rašytojus, o ypač poetus. Nepalyginti daugiau, kaip, sakysim, amerikiečiai. Poezijos knyga čia viena iš populiariausių švenčių ir šiaip bet kokios progos dovanų. Sakau taip, nes jau ir ant mano lentynos tų dovanotų knygų prisirinko visa eilė. Poezijoje ypač mėgiamas Tuvimas, Stafas, Bronevskis, Galčinskis. Mickevičius ir Slovackis daugiau gerbiami, negu skaitomi.

Kalbant apie kultūrinį gyvenimą, būtinai reikia minėti teatrus. Teatrinis gyvenimas Varšuvoj savo apimtimi platesnis gal net už New Yorko, nekalbant iš viso apie Chicagą. Vien dramos repertuarinių teatrų Varšuvoje veikia 15. Statoma užtenkamai premjerų, jog galima į teatrą eiti 3—4 kartus savaitėje, jeigu tik būtų noro. Eilė iš tų teatrų labai aukšto profesinio lygio. Didžiuma repertuaro yra vakariečių autorių. Manyčiau, kad nėra nė vieno įžymesnio dramaturgo, kuris labai greit nebūna pastatytas ir Varšuvoje. Mačiau čia Becketą, Albee, Sartre, Genet, Ghelderode, Williams ir daug kitų. Taipgi labai malonu, jog teatras tikrai lengvai prieinamas. Geri bilietai kainuoja 50—25 centai, o "galiorka" tik 10 centų. Žinoma, lenkų algos bent 4 kartus žemesnės kaip Amerikoje. Bet net ir tą santykį apskaičiavus, bilietai vis tiek gana pigūs.

*

O šį laiškinį pokalbį baigiant ir atsisveikinant, rašytojui linkime jo šios europinės išvykos proga užsibrėžtų planų realizavimo, ypač to literatūrinio užmojo, kuris pasibaigtų nauju romanu iš to mūsų tautos laikotarpio, kuris guli lietuviškosios plunksnos dar beveik nepaliestas.

k.

PERKRAUSTAU
baldus arti ir toli.
ALBINAS BENIULIS,
Chicago, Ill. 60632. Tel. RE 7-7083

LIETUVIŠKOS KULTŪROS ŽIDINYS LONDONE

Atvykęs į Britų imperijos sostinę, aplankiau čia įsikūrusius lietuvius kultūrininkus. Pirmiausia susitikau su "Europos Lietuvio" redaktorium ir Nidos knygų klubo vedėju Kazimieru Barėnu. Norėdamas plačiau sužinoti apie jo vadovaujamą klubą, jau daug metų skleidžiantį lietuviškos knygos šviesą viso pasaulio lietuvių tarpe, pateikiau jam kelis klausimus, į kuriuos jis mielai atsakė

— Jūsų vadovaujamas klubas iki šiol yra išleidęs ne vieną Amerikoje ir kitur gyvenančių rašytojų knygą. Ar jūs ryšitės ir toliau patarnauti rašytojams, nerandantiems kituose kontinentuose leidėjų savo kūriniams?

— Nidos knygų klubas, pradėdamas darbą, siūlė savo leidinius visų žemynų lietuviams. Taip pat ir autoriams niekada nebuvo nustatinėjama kokia nors valstybių ar žemynų riba. Visi sutinkami išskėstomis rankomis Tiesą pasakius, kitaip nė būti negalėtų: britų salose nėra tiek rašytojų, kad jie nuolat pateiktų naujų darbų mūsiškiam klubui, kaip jis vis dėlto kasmet išleidžia po keletą knygų. Man net rodos, kad niekam mūsų ir tokia mintis nebuvo atėjusi — apsikasti vieno krašto rėmuose. O net ir mūsų skaitytojų šiandien yra kur kas daugiau Amerikos žemyne, bet ne Anglijoje.

Tačiau nesakyčiau, kad mes, vykdydami savo leidybinį darbą, pasitarnautume rašytojams. Jeigu kam pasitarnaujame, tai, tur būt, lietuviškai kultūrai, nekukliai šnekant.

— Ar Nida išsilaiko daugiau iš klubo narių ar šiaip iš atsitiktinių pirkėjų?

— Atsitiktiniai mūsų leidinių pirkėjai tesudaro tik apie 15—20 procentų. O pagrindą išsilaikyti duoda kaip tik nariai - prenumeratoriai. Jie yra kaip tik tie iš šalies nepastebimieji šimtai šviesių tautiečių, kurie ir įgalina klubą leisti knygas. Stodami į narius, jie įsipareigoja imti kiekvieną leidinį. Tiesa, gaudami tuos leidinius be jokių tarpininkų, jie pigiau sumoka. Tačiau vis dėlto sakyčiau, kad jų sąmoningumas ir prisirišimas prie lietuviškos knygos yra vertas didelės pagarbos.

— Kokia žanro knygos labiau mėgstamos ir kitų perkamos?

— Va, į tą klausimą labai sunku duoti bent šiek tiek tikslesnį atsakymą. Kai išleidžiama knyga, tai nariai, siųsdami už ją pinigus, kartais parašo ir savo įspūdžius. O tie įspūdžiai dažnai būna tokie priešingi, kaip pagal aną lietuvišką posakį: vie-tina. Žinoma, apskritai daugu-nam patinka duktė. o kitam mo-

(Nukelta į 6 psl.)

Praleiskite atostogas ar savaitgalį
Crescent Lodge Resort
227 Oak Street — South Haven, Michigan
Kambarys su maistu, savaitei $50.00
Kambarys su maistu, dienai $10.00
Tel. Chicagoje — 586-3960
STEPAS ir ANTANINA TRINKAUSKAI, Savininkai

4½% current dividend — **5%** on investment bonus
INSURED
4½% DIVIDENDŲ MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokama 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokame po ½% už kiekvienus metus, 4 metams pražjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632
Valandos: Pirmad., Antrad., Penktad. ir Šeštad. 9 v. r. iki 4:30 v. p. p. Trečiad. uždaryta; Ketvirtad. 9 v. r. iki 8 v. v.

FRANK'S T.V. & RADIO, Inc.
3240 SO. HALSTED STREET **Telef. — CA 5-7252**
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. ORO VĖSINTUVAI, SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western PRosp. 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS
Pirmad. ir ketvirtad, nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais uždaryta liepos ir rugpiūčio mėn.

LEISTA IR PRIŽIŪRIMA FEDERALINĖS VALDŽIOS

Čikagos srities stipriausia
SKELBIA VIENĄ IŠ
Čikagos apylinkėj aukščiausių dividendų
4½% metinio dividendo
LAISVAS PINIGŲ PERKĖLIMAS
Mes perkelsime jūsų pinigus iš bet kurio pasaulio kampo į saugią ir pelningą Standard Federal sąskaitą.
Užtenka jums tik pristatyti jūsų seną indėlio knygutę ir mes atliksime jūsų pinigų perkėlimą.
Taupykite ir per paštą, pašto išlaidas mums apmokant.
TURTAS VIRŠ $100,000,000.00
REZERVAI VIRŠ $9,500,000.00
Namų paskolų specialistai nuo 1909 metų.
VISOMS taupmenų sąskaitoms
nuo 1966 metų sausio mėnesio 1 dienos.
Mokama 4 kartus per metus.
Visos taupmenos padėtos prieš 15tą dieną pelno dividendą nuo pradžios mėnesio.

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER
FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $10,000.

DARBO VALANDOS:
Pirmadieniais 9 iki 8 val. vak
Antradieniais 9 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta
Ketvirtadieniais 9 iki 8 val. vak.
Penktadieniais 9 iki 4 val.
Šeštadieniais 9 iki 12 val.
TEL. VI 7-1141
JUSTIN MACKIEWICH, Jr.
Prezidentas
4192 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: VI 7-1141
STANDARD FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

25 METAI ŠIAULIŲ MOKYTOJŲ SEMINARIJOS 1941 M. LAIDAI

MOKYT. STASĖ VILIMAITĖ - VAIŠVILIENĖ, Chicago, Ill.

Rodos, tą skausmingą, lyg ir neužbaigtą mokslo metų pavasarį, buvo kalbama apie suvažiavimą. Vieni siūlė susirinkti po 10-ties metų, kiti po 20-ties... Praėjo 25 metai, ketvirtis šimtmečio, kur esame mes, 1941 metų Šiaulių Mokytojų seminarijos auklėtiniai?

Istorija pasuko įvykius taip, kad labai maža dalis atsidūrėm laisvajame pasaulyje, tur būt, didžioji dalis liko Lietuvoje, kita dalis žuvo, o gal dar neša sunkią tremties naštą Sibire. Pastarųjų tarpe ir Stasiukas, kurio skardus tenoras išsiskyrė 1941 m. Vasario 16 dieną, giedant Tautos Himną Šv. Petro ir Povylo bažnyčioje, Šiauliuose. Bažnyčia tą dieną buvo sausakimša gimnazistų, seminaristų ir Prekybos instituto studentų. Kažkokia ypatinga nuotaika jautėsi bažnyčioje; ugningas kunigo pamokslas, visi eina prie Šv. Komunijos ir, pamaldom pasibaigus, griausmingas, iš visų bažnyčios kampų sklindąs, Tautos Himnas. Einant iš bažnyčios, šimtai milicijos supo moksleivius, narstė tarpe mūsų, kai ką nusivedė... Grįžę į seminariją, dar kalbėjom su Stasiuku, bet popiet jis jau dingo...

Šiaulių Mokytojų seminarija, paskendusi miesto parke, buvo dažnai enkavedistų lankoma, jiems įsikūrus kitoje Seminarijos gatvės pusėje. Ne kartą pamokų metu, įžengęs enkavedistas, iškviesdavo vieną, kitą apklausinėjimui. Nežiūrint to, slapta spauda keliaudavo pasuolėmis.

Laisvajame pasaulyje 1941 metų laidos žinomi šie mokytojai: Irena Jankevičiūtė -Daudaras, Sydnėjus, Australija; Irena Šukytė, Chicago; mergaičių kurso seniūnė Onutė Navickaitė - Mikuckienė, 1129 No. Coronado Terrace, Los Angeles 26, Calif., aš pati ir rodos, kažkur dar yra vyrų kurso atstovas Mačiulis. Iš mokytojų mums žinomas tik muzikos mokyt. Juozas Strolia. O. Navickaitė prašo atsiliepti jos adresu visus, kurie tik yra laisvajame pasaulyje, apie kuriuos mums nėra tekę girdėti.

Sveikinimas kolegom-ėm tėviškės laukuose...

Laisvajame pasaulyje esantieji 1941 metų laidos mokytojai sveikina kolegas ir kolegas, dirbančius sunkų mokytojo darbą tėviškės padangėje. Linkime Jums stiprybės, ištvermės ir Dievo palaimos.

Gal Jūs turėsite progos sukviesti suvažiavimą ir užbaigti 1941 metų taip grubiai ir šiurkščiai karo audros nutrauktus mokslo metus.

Dalis Šiaulių Mokytojų seminarijos 1941 metų laidos studentų ant seminarijos laiptų. Stovi iš k. į d. trečia S. Vilimaitė-Vaišvilienė, iš d. į k. antras Mačiulis. Ši lada šįmet mni 25 metų seminarijos baigimo sukaktį (pavardės paminėtos tų, kurie yra žinomi šioje geležinės uždangos pusėje).

Šiaulių Mokytojų seminarijos 1941 metų laidos mergaičių kurso studentės. Pirmoje eilėje iš kairės trečia O. Navickaitė-Mikuckienė, antroje eilėje iš kairės pirma I. Šukytė, trečia S. Vilimaitė-Vaišvilienė (paminėtos pavardės esančių laisvame pasaulyje). Nuotraukoje trūksta I. Jankevičiūtės-Daudarienės, Australija.

25 metų jubiliejaus proga atsinaujinkime, prisimindami mūsų visų mylimo ir gerbiamo lietuvių kalbos ir literatūros profesoriaus žodžius, užspringusius ašarų klane, atsisveikinant: "Kur būsite, kas beatsitiktų, atsiminkite, kad esate gimę lietuviais, jais turite ir mirt..." Už mirusius ir žuvusius Šiaulių Mokytojų seminarijos mokytojus ir 1941 metų laidos bendraklasius 1966 m. birželio mėn. 26 d. 9:30 val. r. Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje, Los Angeles, O. Navickaitės - Mikuckienės buvo užprašytos Šv. Mišios.

Egzaminai

Artėjant anam pavasariui ir egzaminams, nuotaika darėsi vis labiau įtempta. Vieną egzaminų rytą gaunam žinią, kad mokyt. Ubeika, kurio egzaminą turėjom laikyti tą dieną, suimtas. Šiaulių stotis perpildyta prekinių traukinių su suimtaisiais iš visos šiaurinės Lietuvos. Kai kas bandė eiti į stotį, perduoti maisto, rūbų, vandens... Liko dar viena egzaminų savaitė. Iš geležinkelio stoties visus išvežė šiaurėn. Daugelis niemiegojo namuose, kai kas dingo iš po nakties. Pagaliau paskutinė diena — birželio 21. Miestas pilnas tankų, jų virtinės traukia į vakarus. Šiandien mes gaunam diplomus. Visai paprastai, be jokio iškilmingumo iššaukiamas kiekvienas, jam įteikiamas doplomas. Jo viršuje, vietoj lietuviškos Vyties, komunistinis ženklas. Vieni jį plėšia šalin, kiti graudžiai verkia... dar kartą Šiaulių Mokytojų seminarijos sienas sudrebina 70—80 balsingų mokytojų iš skausmingų širdžių išsiveržęs, krauju pašlakstytas Tautos Himnas.

Buvom perspėti skubiai pranykti iš baltų, Šiaulių miesto parke paskendusių seminarijos rūmų, užmiršti visokias išleistuves ir atsisveikinimus.

Tą pačią naktį sugriaudėjo karo pabūklai, sekmadienio rytą krito bombos.

Po 25 metų skausmo surakintos širdys atsigrįžta į baltus seminarijos rūmus. Ar grįšim, ar galės dar kada nors laisvai suskambėti juokas, daina, Tautos Himnas ten, kur taip uoliai, su dideliu pasišventimu ir meile buvo ruošiami mokytojai Lietuvai Tėvynei.

FREE STAINLESS

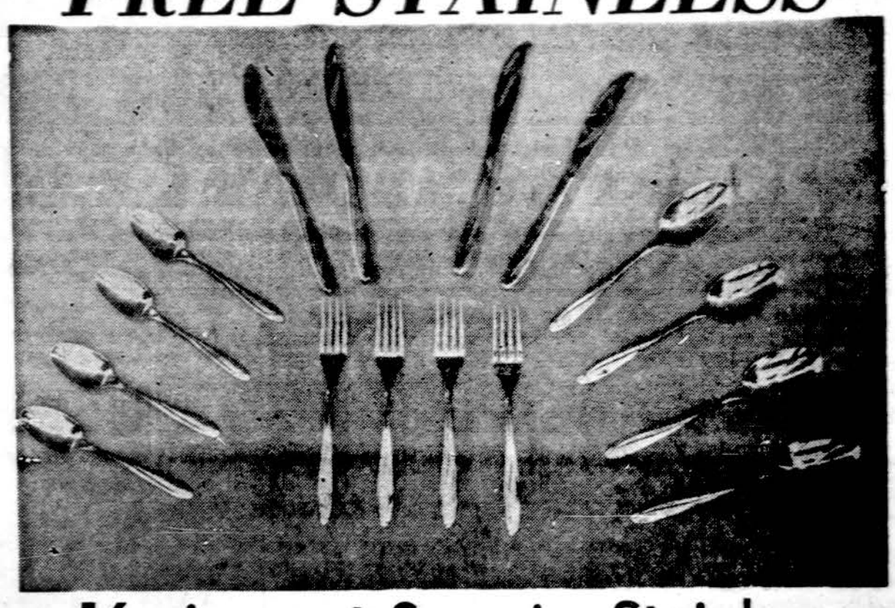

16 piece set Superior Stainless

(TABLE SERVICE FOR FOUR)

Tik atidarykit taupomąją sąskaitą $500.00 ar daugiau, arba pridėkit tą sumą prie turimos sąskaitos ir šis gražus 16 gabalų ROYAL PALM STAINLESS SET garsios International Silver kompanijos, bus Jums nemokama dovana. Šis puikus komplektas išlaikys savo grožį visą gyvenimą be ypatingo valymo ar priežiūros, be to kiekvienas gabalas yra garantuotas. Pasiūlymas baigiasi liepos 30 d. Tik viena dovana šeimai, prašom nesiųsti pareikalavimų paštu. Atsargos ribotos — ateikite šiadien.

A Savings Plan to Fulfill Your Needs . . . St. Anthony Has It!
EARN MORE NOW!
4½% Dividend Checks mailed quarterly on Investment Savings (deposits in $100.00 multiples).
5¼% Earnings on Bonus Plan. Current dividends compounded (deposits in $750.00 multiples). Ask for full particulars.

ST. ANTHONY
SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
47 S. 49th Ct. • CICERO - 60650 • Ph. 656-62

Joseph F. Gribauskas, EXECUTIVE SECRETARY

HOURS:
Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5
Sat., 9-1; Wed. Closed

Jeigu jums reikia
GRAŽIŲ VIZITINIŲ KORTELIŲ
kreipkitės į "Draugą", kuris spausdina tokius talykėlius gražiai, greitai ir prieinama kaina.
DRAUGAS
4545 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Telefonas LU 5-9500

TELEVIZIJAS:
paprastas ir spalvotas nebrangia taisau. Už patarnavimą vietoj $3 už dirbtuvės darbą $10 ir dalys. Pasiteiraukite apie naujas.
J. MIGLINAS
2549 W. 69 St., II auk., PR 6-106

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Ilgų metų patyrimas
Apdraustas perkraustymas
WA 5-9209 Chicago, Ill.

MOVING
Apdraustas perkraustymas
Įvairių atstumų
A. VILIMAS
3415 So. Lituanica Avenue
Tel. FRontier 6-1882

BANGA
TV - Radio - Stereo
Pardavimas ir taisymas
2649 W. 63rd Street
Tel. - 434 - 0421
P. Budėnas — K. Simulis

MARQUETTE PARK -- AMERIKOS LIETUVIŲ SOSTINĖJE

CHICAGO SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

4½% METAMS ACCOUNTS ON INVESTMENTS

6245 SO. WESTERN AVE. CHICAGO, ILL. 60636 TEL. GR 6-7575

CHICAGO SAVINGS AND LOAN BENDROVĖ, viena tarp žymesniųjų krašto finansinių įstaigų, aptarnauja šios apylinkės gyventojus pavyzdingai, saugiai ir pelningai jau virš 41 metus, visada prisilaikydama saugumo ir išmokėdama, palyginamai, aukštą dividendą. Per paskutinius 10 metų Chicago Savings išmokėjo savo taupytojams virš 12 milijonų dolerių dividendų. Šiais metais išmokami dividendai sieks beveik du milijonus dolerių. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia bendrove, bet stengiamės būti stiprūs finansiškai ir teikti pačius geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams.

Mes bendradarbiaujame su vietinėmis lietuvių organizacijomis, noriai prisidėdami darbais ir finansais, kad galėtų pasiekti geresnių gyvenimo sąlygų. Kviečiame visus taupymo ir paskolų reikalais kreiptis į Chicagos Taupymo ir Skolinimo Bendrovę, išaugusią į virš $55,500,000.00 turto įstaigą.

CHICAGO SAVINGS BENDROVĖ kviečia visus lietuvius, ypatingai tuos, kurie dar nesate aplankę mūsų 55 milijonų dolerių finansinės įstaigos, vienos įdomiausios visoje Chicagoje. Pradedant liepos (July) 5 diena visi atsilankiusieji bus vaišinami šaltu lemonadu, skania kava su lietuvišku sūriu ir kitais skanumynais. Nėra reikalo būti mūsų taupymo ir skolinimo nariu, kad galėtumėte pasisvečiuoti pas mus. Atvykusiems bus parodyti visi bendrovės įrengimai, pagerinimai ir pagražinimai.

Atsilankę pamatysite gėlėmis išpuoštą pirmą įstaigos aukštą. Laimės Šaltinėlį — Wishing Well, per kurį surenkama ir išdalinama kasmet įvairioms labdaringoms įstaigoms apie $1,200.00. Pamatysite plačiai žinomą didelį Chicagos Savings Prezidentinį kambarį, kuriame yra vietos 260 asmenų ir kuris veltui duodamas organizacijų susirinkimams. Susirinkusiems veltui teikiame kavą. Šis kambarys yra išpuoštas dideliais Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentų paveikslais ir trumpomis jų gyvenimo žiniomis. Pamatysite įvairių rinkinių kabinetą ir daug kitų įrengimų bei patogumų, kuriais per metų metus naudojasi mūsų taupymo ir skolinimo nariai.

Valdyba, direktoriai ir visi tarnautojai Jūsų lauksime.

JOHN PAKEL Sr., Prezidentas

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

1. Insured Family Savings
2. College Bonus Savings
3. Christmas Club Savings
4. Vacation Club Savings
5. Home Mortgage Loans
6. Home Improvement Loans
7. All Types of Insurance
8. Sell and redeem U. S. Bonds
9. Safety Deposit Boxes
10. Free Community Rooms for your organization meetings, (Free Coffee)
11. Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
12. U. S. Postal Stamps Machine Service
13. We sell Travelers Checks
14. Save-by-mail Kits
15. Notary Public Service
16. Two large Free Parking Lots
17. Free Theatre tickets two Saturdays monthly for your children and mothers
18. Christmas party with gifts to College Bonus Members

PATOGIOS VALANDOS

MONDAY	12:00 P.M — 8:00 P.M.
TUESDAY	9:00 A.M — 4:00 P.M.
WEDNESDAY	Closed All Day
THURSDAY	9:00 A.M. — 8:00 P.M.
FRIDAY	9:00 A.M. — 8:00 P.M.
SATURDAY	9:00 A.M. — 12:30 P.M.

Visas lietuviškas jaunimas, atvažiavęs į Kongresą ir Dainų Šventę, prašomas užeiti į Chicago Savings ir pamatyti pačią moderniškiausią Amerikos taupymo bendrovę. Būsite maloniai sutikti ir priimti.

1566 METŲ LIETUVOS STATUTAS

J. DAINAUSKAS

Šiemet pavasarį sukako 400 metų, ka. buvo paskelbtas ir pradėjo veikti II-sis (1566 metų) Lietuvos Statutas, iš pagrindų pakeitęs Lietuvos valstybės teis nę santvarką, to laiko Lietuvą pavertęs kilm.ngųjų, bajorų luomo valstybe.

Kada kilo mintis kodifikuoti Lietuvos senus papročius, valdovų duotas privilegijas ir iš jų sudaryti teisyną, galiojusį net iki 1838 m., o dalinai net iki 1917 m. — sunku nustatyti. 1468 m. valdovo Kazimiero teisynas, apimantis 25 straipsnius, buvo pirmas, nors dar s.auras bandymas ta kryptimi. 1501 m. Volinijos žemės privilegijoje parašyta, kad jis nustos galioti, kai būsiąs sudarytas visai valstybei bendras teisynas.

1522 m. Gardino seime Lietuvos didikai prašė Žygimanto II-jo, Senio, duoti Lietuvos valstybei statutą. Valdovo patvarkymu teisynas buvo pradėtas rengti dar tais pačiais metais, bet galutinai buvo patvirtintas tik 1529 m. Tai I-sis Lietuvos Statutas. Jo originalas yra žuvęs. Dabar yra žinomi išlikę tik trys jo nuorašai: t. v. Dialynskio kodeksas ir t. v. Zamoiskių egz. — abu yra Lenkijoje, ir t. v. Slucko egz., laikomas Saltykov - Ščedrino bibliotekoje, Leningrade. Pastarasis rankraštis priklauso Vilniaus universitetui, bet 1831 m., carui Nikalojui I-jam tą Lietuvos mokslo įstaigą uždarius, drauge su kitu universiteto turtu bei knygomis buvo išgabentas į Rusiją, iš kur iki šiol nėra dar grąžintas į Vilniaus universiteto biblioteką.

I-sis 1529 m. Lietuvos Statutas yra didikų, ponų tautos teisynas, kuriuo valdovas visus Lietuvos valstybės reikalus sprendė drauge su, taip vadinama, Ponų Taryba. Tas statutas vis dėlto buvo perdaug skubotai parengtas, ir jame buvo daug teisinių spragų, kurių teisminė praktika nepajėgė užpildyti. Todėl greit iškilo reikalas tą statutą taisyti. 1544 m. Brastos seime atstovai jau oficialiai prašė valdovo pataisyti statutą. Tas klausimas buvo keliamas veik kiekviename tolimesniame Lietuvos seime. Naujai Lietuvos Statuto redakcijai parengti, valdovo paliepimu, dar tais pačiais 1544 metais, turėjo būti sudaryta komisija, tačiau tikrumoje tik 1551 m. paties valdovo Žygimanto Augusto liepimu buvo išrinkta dešimties narių komisija, kuriai, greičiausiai, pirmininkavo Žemaičių vyskupas J. Domanievskis. Bene pats stipriausias toje komisijoje buvo tuometinis Vilniaus vaitas Augustinas Rotundus, kuris gerai argumentuotais pareiškimais nuosekliai gynė Lietuvos valstybės suverenumą prieš lenkus.

1564 m. Bielsko privilegija nurodo, iš kur toji komisija sėmėsi medžiagos naujai statuto redakcijai sudaryti. Joje sakoma, kad teisinė praktika nuolat susidurdavo su problemomis, nenumatytomis 1529 m. Lietuvos Statute. Esą, bandant tas problemas išspręsti, buvo "kuriami", vadovaujantis senais papročiais, nauji straipsniai, kurie praktikoje turėjo tik lokalinės reikšmės, tuo labiau, kad I-sis Lietuvos Statutas jo veikimo metu nebuvo atspausdintas ir teismai bei urėdai naudojosi jo rankraštiniais nuorašais. Komisija peržiūrėjo visus 1529 m. Lietuvos Statuto straipsnius. Išbraukė, jos nuomone, pasenusius. Kitus pataisė bei papildė. Po to pridėjo visai naujus, jų turiniui medžiagą paimdama iš Lietuvos urėdų teisminės bei administracinės praktikos, įvairių bažnytinių nuostatų ir net svetimos įstatymdavystės. Neabejotinas romėnų teisės ir Italijos municipalinės teisės normų panaudojimas. Atrodo, kad komisija nuostolis, tai jis padengiamas iš kitų tos bendrovės šakų pelno. Bendrovė, tiesa, pati dar turi neišmokėtų skolų, bet ji kaip tik ir įsteigta buvo lietuviškiems reikalams finansuoti, sudaryti jiems materialinį pagrindą.

Ankstesniais metais tie spaudos dalykai visada duodavo nuostolių. Dabar balansai rodo, kad jau išsiverčiama ar išeina net vienas kitas svaras pelno. Bet šitaip išeina tik dėl to, kad į balansus kartu su Nidos knygų klubu ir "Europos Lietuviu" įskaitoma ir spaustuvėlė, kuri tuos leidinius spausdina. O spaustuvėlė, be kita ko, kas metai atlieka už tam tikras sumas ir pašalinų diarbų. Vadinasi, tos spaustuvėlės pelną dailiai suvalgo Nidos knygų klubas ir "Europos Lietuvis". Tačiau niekas dėl to per daug nesijaudina, nes, kaip sakiau, visa tai išplaukia iš paskirties tos Lietuvių namų akcinės bendrovės, kurios dalį sudaro Nidos knygų klubas. Susirūpinimas galėtų kilti, jei nuolat net ir spaustuvėlės pašaliniai uždarbiai nebepadengtų spausdinto žodžio nuostolių.

*

Iš čia iškeltų klausimų ir tikslių į juos atsakymų "Draugo" skaitytojai susidarys bent apytikrę nuomonę, kas yra tas išgarsėjęs Nidos knygų klubas ir ko jis siekia. Ačiū p. Barėnui už atsakymus į klausimus.

J. Tininis

LIETUVIŠKOS KULTŪROS ŽIDINYS LONDONE

(Atkelta iš 4 psl.)

mas mėgsta romanus. Kai atsisėdi, sako, tai yra ką paskaityti. Mėgstami ir ats minimai. O visų baisiausiai daugumas žiūri į poeziją (išimtį sudarė Nidos knygų klubo išleistoji Maironio "Jaunoji Lietuva" — dėl jos niekas nesibarė ir nepriekaištavo).

— Kokia jūsų išleista knyga susilaukė didžiausio pasisekimo? Ar manote išleisti jos naują laidą?

— Greičiausiai išpirkta buvo J. Gliaudos "Agonija" — ji išėjo už uogą. Deja, jos išėjo tik tiek, kiek ir kitų, dėl to pritrū-

Kazimieras Barėnas

ko, būtų buvę išpirkta, tur būt, dar keli šimtai egzemplicrių daugiau. Buvo svarstoma, ar tartis su autorium ir leisti naują laidą, bet apsispręsta susilaikyti nuo tokio žingsnio. Pardavinėdamas savo leidinius pakankamai pigiai, NKK turi paskleisti didesnį egzempliorių skaičių, kad galėtų šiaip taip išsiversti. Kelis šimtus pardavęs, jis tik nuostolio turėtų. Žinoma, populiarios knygos naujai laidai galima būtų nustatyti aukštesnę kainą, bet tai sudarytų tik bereikalingas painiavas. Kita vertus, NKK uždavinys nėra pelnus iš knygos daryti. Jo uždavinys yra palaikyti lietuvišką knygą gyvą ir kuo daugiau tų knygų išleisti, kad nestovėtų rankraščiuose, o eitų į žmones. Kas jau bus kartą išleista, tai ir pasiliks, kai pats NKK kada nors bus priverstas likviduotis (o nebe už jūrų marių laikas, kai nebebus svetur kas skaito lietuviškas knygas).

— Ar klubo narių ir pirkėjų skaičius didėja ar mažėja?

— Klubo narių ir pirkėjų skaičius po šiek tiek vis mažėja ir mažėja. Kai klubas susikūrė, tai didžiąją jo narių dalį sudarė Anglijoje gyvenantieji lietuviai. Tada dar būta ir daugiau lietuvių tame krašte ir daugiau entuziazmo. Šiandien didžiąją narių dalį sudaro Amerikos žemyno lietuviai. Gerai, kad vis dėlto į tų išvirstančiųjų vietą stoja vienas kitas naujas narys, tai tas mažėjimas nevyksta pagal staigią kreivę.

Žinoma, klubas galėtų išsiversti, net ir 500 tvarkingų narių turėdamas, bet knygų kainos turėtų smarkiai pakilti.

— Ar Nidos knygų klubas neturi medžiaginių nuostolių, taip gausiai leisdamas knygas ir tuo būdu atlikdamas didelę kultūrinę misiją tiek švietimo, tiek ir lietuvybės išlaikymo baruose?

— Jeigu komerciškai imtume ir skaičiuotume, kiek išleidžiama knygai pagaminti ir kiek paskui už ją surenkama, tai pamatytume ir nuostolius. Bet Nidos knygų klubas ir "Europos Lietuvis" priklauso Lietuvių namų akcinei bendrovei. Jeigu mūsų tiems leidiniams kartais gre-

PLANINGAS TAUPYMAS
moka gerus dividendus
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

4½%

Dabartinis dividendas išmokamas du kart per metus.

Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL Federal SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Pirmadienį, antradienį ir penktadienį nuo 9 val. ryto iki 4 val. po piet.
Ketvirtadienį nuo 9 val. ryto iki 8 v. vak.
Šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų
Trečiadienį uždaryta visą dieną.

Chartered and Supervised by the United States Government
2212 W. CERMAK ROAD ● CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone Virginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.

AUTOMOBILIAMS VIETA GRETA MŪSŲ ĮSTAIGOS

RŪTA
MARQUETTE PARKE
6812 So. Western, PR 8-3493

ČIA GAUSITE LIETUVIŠKUS VALGIUS PRITAIKYTUS JŪSŲ SKONIUI!
Atdara kasdien nuo 7 val. ryto iki 8 val. vakaro, sekmadieniais uždaryta.
J. ir K. Baltramoniai, sav.

Tik per 10 dienų...

trumpam vasaros sezonui ir už labai papigintą kainą siūlome ypatingai gerus ir praktiškus siuntinius, kurie pristatomi į Lietuvą oro paštu laike 10 dienų.

Šie taip praktiški ir reikalingi siuntiniai suteiks Jūsų artimiesiems malonią staigmeną ir netikėtą paramą, tad nepraleiskite šią retai pasitaikančią progą ir pasinaudokite šiuo mūsų specialiu pasiūlymu.

Mergužėlė (01).

Itališkas labai populiarus lietpaltis, vilnonė kostiumui arba vasariniam paltui medžiaga, 4 jardai gėlėtos šilkinės suknelei medžiagos, 1 nailono skarelė, 1 šilkinė labai graži gėlėta skarelė, 2 poros geriausių nailono kojinių, 1 nepermatomo nailono bliuskutė.

Kaina $65.00.

Bernužėlis (02).

Nailoniniai spalvoti arba balti viršutiniai marškiniai, 1 terelyno kaklaraištis, vilnonė vasariniam kostiumui medžiaga, arba juoda kostiumui medžiaga, 1 specialus labai stiprus Itališkas lietpaltis, viena pora nailono kojinių su 6 mėnesių garantija, 1 be rankovių su kostiumu dėvimas megztukas.

$65.00.

Jungtinis Mergužėlės ir Bernužėlio siuntinys kainuoja tik

$120.00.

Tebesiunčiami mūsų anksčiau skelbtieji, didelio pasisekimo turėjusieji siuntiniai: V-3 — 10½ jardo angl. viln. medž. trims kostiumams už 55 dol.; P-3 — 9 j. trims paltams viln. angl. medžiagos už 60 dol.; N-4 — 16 jardų nepermatomo nailono gražiausių raštų 4 suknelėms už 45 dol.; ir M-13 vertingas augšto kaloriteto maisto siuntinys 22 lbs. už 30 dol.

Prie visų išvardintų siuntinių galima pridėti pageidaujamų dovanų iš mūsų katalogų arba Jūsų pačių supirktų prekių. Jūsų pačių siuntinius išekspedijuojame iš Londono tik už 12 dolerių, plius faktinos Sovietinio muito išlaidos. Tokius siuntinius galite mums siųsti žemiau nurodytu adresu pažymėdami mūsų tranzitinio sandėlio ženklą: B. O. 11690/64.

BALTIC STORES LTD.
421, Hackney Road
London, E. 2., Great Britain

Seniausia šioje srityje lietuviška firma. Garantuotas ir gavėjo parašu patvirtintas pristatymas per 3 - 4 savaites. Visos siuntos registruotos ir apdraustos.

Atstovai: L. Venckus, 7030 Talman Ave., Chicago, Ill., tel. 436 - 0494; Gaiva, 3570 W. Vernor, Detroit, Mich.; ir A. Kusinskis, 124 Park Str., Sudbury, Ont., Canada.

Villų pirkimo, nuomavimo taip pat ir dėl visų kitų reikalų Ispanijoje, prašome kreiptis į mūsų atstovą ten: Palanga Properties, Ltd., 24 Calle Monasterio de Poblet, Comarruga, Prov. de Tarragona, Espana.

PRISTATYMAS NEMOKAMAI

ROCHKES MEDICAL ARTS
3213 W. 63rd Street
Tel. WA 5 - 4787

REMBLAKE - ROCHKES APOTHECARY
2421 W. 63rd Street
Tel. HE 4 - 1500

DIABETINIS MAISTAS IR GAMINIAI
Mes patelefonuosime jūsų gydytojui

Artesian Restaurant
2432 West 63rd Street (63rd & Artesian)

- Skanūs valgiai
- Geras patarnavimas
- Puiki atmosfera

—o—

PIETŪS
$1.65 & $2.25

JOKIO LAUKIMO — GREITAS PATARNAVIMAS.
TALPA — 350 SĖDIMŲ VIETŲ.

Rezervacijoms skambinkite — 436 - 4622.

Atdara sekmad. iki ketvirtad. 6 v. ryto iki 1 v. ryto, penktad. ir šeštadieniais iki 5 valandos ryto.

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvir. 9—9 val., antr., treč. ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 v. po pietų

PAPUOŠKITE BUTĄ NAUJOMIS UŽUOLAIDOMIS. DAR SUSPĖSIME PAGAMINTI ŠVENČIŲ SEZONUI, TIK PASIRŪPINKITE PAS

STEIN TEXTILE CO.

urminėmis kainomis iš tūkstančių jardų užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų: damasko, brokados, "boucle's", "fiberglass".

PIRKSITE NEBRANGIAI IR GAUSIT DOVANĄ.

STEIN TEXTILE bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffetą, aksomo, ANGLIŠKŲ MERŽIAGŲ paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.

616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill., HA 7-3737
Atdara kasdien ir sekm. 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta

Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę Jefferson St. Chernin's aikštėje

LIETUVIŲ VEDAMA NAUJŲ IR VARTOTŲ AUTOMOBILIŲ PREKYBA

Neptune Motors Inc.
6516 South Western Avenue
CHICAGO, ILL. 60636
Telef. — 925 - 5121

Išsimokėjimai mažu nuošimčiu per banką.

Atdara kasdien: Pirm. - Penktad. — 9iki 9 v. vak. Šeštad. nuo 9 iki 5 v. vak., Sekmad. 11 iki 5 v. vak.
Parūpinam automobiliai pagal klientų reikalavimą.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai. metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginiai 7 - 7258 - 59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. Pk 6-8998

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 So. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai.
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

Kultūrinė Kronika

• **Ir Kauno psichiatrinėje ligoninėje kalinami rašytojai.** Kadaise vokiečiai naciai, slėpdami nuo savo visuomenės vykdomas žudynes, tariamus savo priešus, ypač žydus, veždavosi sunaikinti į okupuotus kraštus. Pasirodo, kad šį metodą ir šią taktiką dabar nuo nacių vergiškai kopijuoja rusiškieji komunistai. Jausdami, kad komunistinėje vergijoje didžiausi laisvės šaukliai, o tuo pačiu jau ir pačios partijos priešai tampa rašytojai, bolševikai juos dabar stengiasi likviduoti, uždarydami rašytojus į beprotnamius. Kaip ir naciai, šiuos savo priešus komunistai gabena į okupuotų kraštų ligonines, toliau nuo savo gimtinės, kad jie kažkur taip ir dingtų nežinomi ir nepastebėti.

Grįžusieji iš Lietuvos atvežė žinių, kad Kauno psichiatrinėn ligoninėn buvo uždaryta rusė rašytoja **Eufrozija Platonovna Barovskaja,** kuri parašiusi pjesę "Veltėdžiai tai mes". Pjesėje išjuokiami kompartijos politrukai, komsorgai, partorgai ir panašūs. Ta rašytoja buvo visiškai sveika, tačiau ir su ja buvo pasielgta taip, kaip su ne vienu partijos negarbinančiu rašytoju. Psichiatrinėse ligoninėse uždaryti rašytojai yra palaipsniui veikiami chemikalais ir verčiami prisipažinti, kad jie savo raštuose suklydę ir kad jie atšaukia, ką yra parašę. Panašiai į psichiatrinę ligoninę buvo uždarytas Aviečkinas, skulptorius Narimovas - Narica ir kt.

• **Steinbeck'o atviras laiškas poetui E. Jevtušenko.** Žinomasis amerikiečių rašytojas, 1962 m. Nobelio premijos laureatas John Steinbeck yra plačiai visame pasaulyje skaitomas autorius. Jo knygos verčiamos ir spausdinamos net ir Rusijoje (žinoma, jokių honorarų autoriui nemokant). Mat, Steinbeckas mėgsta savo romanuose užgriebti ir socialines temas bei problemas, tad Rusijoje skaitytojams jis ir pristatomas jau kone komunistas arba jau bent artimas jų draugas, nesgi komunistų galvojimu kelti literatūroje socialinį klausimą tėra vienų tik komunistų monopolis. Tokia logika — kiekvienas socialines temas keliantis rašytojas savaime tur būti, bent jau savo dvasioje, komunistas. Panaši nuomonė buvo sudaroma ir apie Steinbeck'ą Rusijoje. Todėl ir Steinbecko išvyka prieš metus į Sovietų Sąjungą ten buvo gana palankiai sutikta. Tačiau rašytojui grįžus namo, papasakotieji kelionės įspūdžiai toli gražu nebuvo palankūs sovietinei santvarkai. Ypač jam liko klaikus vaizdas Berlyną dalijančios komunistų išmūrytos sienos, prie kurios rašytojas taipgi buvo stabtelėjęs.

Dabar kai kieno Vakaruose išgarsintas sovietų poetas E. Jevtušenko rusiškoje "Literaturnaja Gazeta" atspausdino atvirą laišką Steinbeck'ui. Laiškas parašytas eilėraščio forma, kuriame Jevtušenko ragina amerikiečių rašytoją pasmerkti Washingtono politiką Vietname, protestuoti prieš "nekaltų vaikų žudymą" ir "civilių bombardavimą".

Long Island laikraštyj "Newsday" "Steinbeck'as atsakė irgi atviru laišku. Atsakyme rašoma: "Tu puikiai žinai, kaip aš nekenčiu visų karų. Tačiau šito karo aš ypač ir asmeniškai nekenčiu. Aš nusistatęs prieš šį, kiniečių inspiruojamą karą ir nežinau nė vieno amerikiečio, kuris jo norėtų. Bet tu, mano mielas drauge, nori, kad aš pasmerkčiau tik vieną šio karo pusę — mūsų pusę. Aš apeliuoju į tave, kad prisijungtum pasmerkti visą karą. Juk tu pats tikriausiai netiki, jog mūsų lakūnai skrenda bombarduoti vaikų ir mes siunčiame bombas ir sunkiuosius ginklus prieš nekaltus civilius gyventojus. Juk čia nėra 1953 metų Rytų Berlynas, nėra 1956 metų Budapeštas ar 1959 metų Tibetas".

• **Lietuvių rašytojų viešnagės Europoje.** Rašytojas **Algirdas Landsbergis,** išvykęs su šeima Europon, šiuo metu Londone ir Paryžiuje uoliai lanko teatrus, susipažindamas su praėjusio sezono premjeromis.

Juozas Tininis, iš Los Angeles, taipgi jau yra pasiekęs Londoną, iš kur žada dar plačiau pasidairyti po Europos žemyną. Eilę jo kelionės laiškinių apybraižų spausdinsime Kultūriniame Drauge.

• **Lietuviškasis vokiečių rašytojo romanas.** Vokiečių periodikoje pasirodė plačios ištraukos iš neseniai mirusio vokiečių rašytojo **Johanes Bobrowski** romano **"Litauische Klaviere"**. Apie šį autorių buvo rašyta ir Kultūriniame Drauge (1966 m., birželio 4 d., nr. 130/22). Ten pat buvo ir pora jo lietuviškosios temos eilėraščių vertimų lietuvių kalbon. Paskeibtos vokiečių spaudoje minėto romano ištraukos vaizduoja Mažosios Lietuvos tolimesnę ir artimesnę praeitį, užgriebiant net ir Donelaičio laikus. Romane minimi Vydūnas, Čiurlionis ir kiti mūsų kultūrininkai.

John Steinbeck

• **Baranausko "Anykščių šilelis" vokiškai.** Donelaičio "Metų" vertėjas vokiečių kalbon **Hermann'as Buddensieg'as** šiuo metu vokiečių kalbon verčia vieną iš mūsų senosios literatūros šedevrų "Anykščių šilelį". Vertėjas sakosi, jog yra tiesiog sužavėtas šia nepaprasto grožio poema. Tik masi, kad Vokietijoje Baranausko "Anykščių šilelis" vokiečių kalba atskiru leidiniu pasirodys dar šiais metais. Amerikoje liuksusinis "Anykščių šilelis" buvo prieš kelerius metus išleistas "Romuvos" leidyklos. Knyga iliustruota puikiais dail. Pr. Lapės piešiniais. Svetimieji grožisi ir leidžia šią mūsų literatūros klasiškąją poemą, o ar daug mūsiškių yra įsigiję aną puošnią Romuvos "Anykščių šilelio" laidą?

• **Lietuvio kritiko studija anglų kalba apie mūsų literatūrą.** Žinomas jaunosios mūsų kultūrininkų kartos literatūros kritikas **dr. Rimvydas Šilbajoris** yra angažuotas Ohio universiteto parašyti anglų kalba studiją apie gyvąją dabarties lietuvių literatūrą. Knygą sudarys atskiri straipsniai apie eilę lietuvių, daugumoj jaunesnės kartos rašytojų. Dr. R. Šilbajoris šiuo metu jau stropiai telkia medžiagą šiai, reikia tikėtis, mūsų literatūrai visais atžvilgiais naudingai knygai.

1566 M. LIETUVOS STATUTAS

(Atkelta iš 6 psl.)

zistavimą nesugebėjo priimti jokio panašaus teisyno. Lietuvos Statuto redagavimui joks lenkas netalkino, o ypač joks Lenkijos pareigūnas. Lenkijos papročių recepcijos Statute nėra.

Didėjant lenkų pastangoms valstybinės unijos linkme, didėjo ir lietuvių pasipriešinimas. Juk 1440—1447 ir 1492—1501 m. buvo nutraukas bet koks, net ir personalinės unijos ryšys tarp Lietuvos ir Lenkijos. II-sis Lietuvos Statutas yra ryškiai antiunijinis. Su II-ju Lietuvos Statutu Lietuvos valstybė galėjo pradėti "unijos" derybas "Cum republica sua bene ordinata" (kaip gerai sutvarkyta valstybė), anot Mikalojaus Radvilo Juodojo pareiškimo per pasitarimus Varšuvos seime 1563—64 metais. Lietuva II-ju Lietuvos Statutu kalba kaip laisva valstybė, turinti savo seimus, pati sauganti save nuo svetimųjų, pabrėžiant josios sienų neliečiamybę. Valdovas pasižada ne tik saugoti, bet ir plėsti Lietuvos valstybę ir atplėštas nuo josios žemes vėl grąžinti. Todėl tariamos lenkų pretencijos į Lietuvą, kaip į savo nuosavybę, esančios nieku neparemtos ir vien lenkų išgalvotos. II-jo Lietuvos Statuto III-jame skyriuje, 2-jame str. pasakyta, jog "Lietuvos tauta nuo seno gyvena kitų laisvų, krikščioniškų valstybių pavyzdžiu. Visuotinieji Lietuvos seimai gali įvykti tik Lietuvos valstybėje. Statuto pataisymus svarsto tik jos seimai".

Savaime suprantama, jog II-jo Lietuvos Statuto nuostatų suformulavimą įtaigojo ir daugybė kitų veiksnių, o ypač vis stipresnis Maskvos veržimasis ir Lietuvos bajorų kovos dėl savo asmeninių interesų. Užtat kai kurie ir šio statuto, o ypač neišbaigtieji formuluoti klausimai savyje turėjo jau ir būsimuosius valstybės silpnėjimo daigus. Vis dėlto tai buvo vien Lietuvos teisinės minties savitas kūrinys.

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street — Tel. GR 6-2345 - 6
1410 So. 50th Ave., Cicero — Tel. TO 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 West 63rd STREET
Telef. PR 8-0333 — PR 8-0834

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YArds 7-1741 2
4330-34 South California Avenue
Telef.: LA 3-0440 ir LA 3-9852

NEW HIGH RATE
4½%
Per annum on Investment Accounts
Nuo 1966 liep. 1 d. District Savings mokes. 4½% į investuoto kapitalo sąs-tas. Tos sąs-tos turi būti atidaromos su $100, taip pat papildomos ar išimami pinigai šimtinėmis.
FREE GIFT
Dabar yra geriausias laikas taupyti... pradedant birž. 27, iki liep. 16 d., District Savings siūlo taupytojams šį labai gražų G. E. Sparkle elektrinį alarmo laikrodį. Atidarykit taupymo sąs-tą su $200 ar daugiau, ar pridėkit tą sumą prie turimos sąskaitos, ir šis gražus laikrodis bus jums nemokama dovana. Tik viena dovana kiekvienai taupymo sąskaitai. Prašom nesiųsti pareikalavimų paštu.

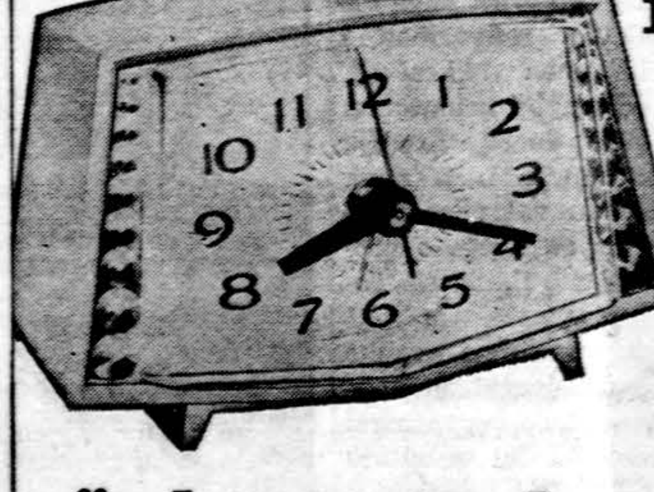

"where people make the difference"
DISTRICT SAVINGS
8430 South Halsted Chicago, Illinois 60608 523-2800
Assets over $29,000,000.00 A. J. Aukers, President

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON, SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
JULY — LIEPOS MĖN. 14, 15, 16 D. D.

BISQUIT THREE STAR COGNAC	Fifth	$5.29
MEISTERBRAND V. S. O. P. IMPORTED GERMAN BRANDY	Fifth	$4.89
POPULAR BRAND OF IMPORTED CANADIAN WHISKY	Fifth	$3.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P	Fifth	$4.89
COMPLETE LINE OF DUBOUCHETT Flavored BRANDIES and CORDIALS at Skip's Low Price		
MOCAFFE IMPORTED ITALIAN COFFEE WINE	Fifth	$2.79
APPLETON ESTATE SPECIAL JAMAICA RUM 86 Proof	Fifth	$4.89
BERRYCUP NEW YORK STATE WINE Red Currant, Concord, Edelberry & others	Quart	.98c
NAVIP IMPORTED 8 yr. old YUGOSLAVIAN SLIVOVITZ (PLUM BRANDY	Fifth	$5.69
LOWENBRAU or WURZBURGER IMPORTED GERMAN BEER Case of 24 — 12 oz. Throw Away Bottles		$7.95

Mes mokame 4½% per annum ant visų sąskaitų
TAUPYMAS SUDARO SKIRTUMĄ
jei jūs taupote MIDLAND SAVINGS BENDROVĖJE.
MIDLAND SAVINGS yra saugiausia vieta Jūsų pinigams. Mūsų turtas siekia $11,300,000.00 ir rezervuose turime $1,100,000.00. Kiekviena sąskaita ligi $10,000.00 yra apdrausta Federalinės Valdžios draudimo įstaigoje — Federal Savings and Loan Insurance Corporation.

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632, CL 4-4470
Kas liepos 1-15 dienomis atidarys naują sąskaitą ar į turimą sąskaitą pasidės $200 ar daugiau, gaus nemokamai labai gražų, spalvotą, didelį "Beach Towel".
Prezidentas AUGUST SALDUKAS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET — Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE — Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. — Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. — Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET — Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. — Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. — Tel. YArds 7-1138 — 1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. — Tel. OLympic 2-1003

Akademinės Prošvaistės

Leidžia Lietuvių Studentų Sąjunga
Redaguoja Regina Petrikonytė, LCC. Dorms,
R.F.D. 2, Putnam, Connecticut.

LAISVA, UGNINGA, NEŽABOTA

Įspūdžiai ir mintys po Pasaulio lietuvių jaunimo stovykloje Studentų ateitininkų sąjungos suruošto literatūros vakaro

Mūsų tauta bandymo dienose drąsos bei įkvėpimo rado ir randa poezijoje. Kaip senovėje dainiai, taip dabar poetai sužadina širdis ieškoti pilno gyvenimo, nepasiduoti kasdienybės slėgimui, rasti grožio savo aplinkoj, savo artimo sieloje.

SAS literatūros vakare dalyvavusieji poetai Aistis ir Bradūnas yra gal daugiausia radę žodžių neužmirštamai išreikšti savo tautos sielą.

Jonas Aistis paliko tikro poeto vaizdą. Ne vienas esame deklamavę jo eilėraščius, ir jis mums buvo lyg legenda. Pamatėm jį, išgirdome jo balsą, pajutome programos vedėjos E. Bradūnaitės šlumą jam (ji mus išmokė dainuoti jo "Lopšinę"), ir tapome dalimi tos paslapties, kurią tikrieji poetai neša savyje. Jei gu mes jo temomis rašytume, gal mūsų eilėraščiai būtų kampuoti, nelygūs, neramūs kaip mes patys. Bet mes vis tiek atsiliepiame šitam žmogui, lietuvių tautą lydėjusiam jos išsklaidyme ir tebestovintį šalia jos. Gal ne šalia — gal labiau, jos viduje, jos širdy. Per jo poeziją mes galime pažinti nepriklausomos Lietuvos studentą, galime labiau suprasti savo tėvus. Nes asmuo, kurį randame Aisčio poezijoje, yra ne vien Jonas Aistis, bet yra dvidešimto šimtmečio vidurio lietuvis ir jį pažinti mes turime. Nors mes kitoki, mus tebežavi ta Lietuva, kurios neturime ir kurios, tokios, kaip buvo, niekad nebebus — tokios, kokia ji yra Aisčio poezijoje.

Antanas Vaičiulaitis kalbos ir stiliaus meistras. Jo kūrybą skaitėme ir jos klausėmės su pavydu, nes mūsų kalba ne tokia turtinga ir nebegalim taip gerai pagauti kalbos jautrumo. Džiaugėmės jį pamatę, išgirdę, turėję savo tarpe. Nuo mažens skaitome jo noveles, net stovyklose jas vaidinome, ir buvo gera pamatyti Elenutės, Antanuko ir kitų kūrėją. Jis yra klasikas, apie kurį girdės mūsų vaikai ir mūsų vaikų vaikai, jeigu tik išliksime lietuviais savo dvasioje.

Kazys Bradūnas, labiau už bet kurį dabarties žinomą poetą, atlieka senovės dainiaus ir modernaus poeto vaidmenį. Kaip dainius, jis žadina, gaivina, ramina. Kaip modernus poetas, jis išreiškia mūsų laikais ypatingai jaučiamą egzistencinę įtampą. Ir tai Bradūno poezijoje yra pasireiškę galinga harmonija. Įsigilinus į jo kūrybą, pajuntama, kad mūsų pasaulis yra vientisas, kad visi esame praeities vaikai ir šios dienos broliai krauju ir dvasios evoliucija. Liaudies dainų ilgesinga melancholija sutampa su Čiurlionio nerimaujančios jūros užimu — realybė yra ne vien ramybė, ne vien nerimas, bet abu drauge. Paviršutiniškai skaitant Bradūno eilėraščius, pagauni ritmą, skambesį. Įsijautęs pagauni realybės sąvoką, kuri giliai optimistiška, bet ne lengvabūdiška; rimta ir nuoširdi. Ji nenusisuka nuo skausmo, bet jo neperdeda, nes skausmas yra dalis gyvenimo ir prasmingas tiktai visumos kontekste. Didelės, gestų reikalaujančios retorikos gal ir nerasim Bradūno kūryboje, bet joje yra tyrojі retorika, tikrasis garsinis ir reikšmingas žodžio vartojimas taip kad kiekvienas žodis neša realybę tiek, kiek simbolis ją gali išreikšti.

Džiaugtumės Bradūno visos kūrybos rinkiniu, vėliau papildomu naujais tomais. Būtų labai gera vienoje vietoje turėti visą jo poeziją, kad galėtume pajusti tikrąjį, lietuviškąjį jos skonį. Jo kūryba yra pergyvenimas, kuris negali nepaveikti, ir tai padeda mums priartėti prie realybės supratimo bei prieš ngybių suderinimo savuose gyvenimuose.

Birutė Pūkelevičiūtė — beletristė, poetė, aktorė, režisierė — net nuostabu, ir viskas mus apgupo tą vakarą. Gaila, kad nebuvo trupučio šviesos, kad galėtume įžiūrėti jos veido niuansus. Ji mus perkėlė į kitą pasaulį — drama tai daro — o tas "kitas pasaulis" yra mūsų kokio pergyvenimo esmės pagavimas, šituo atveju, vaiko, brolio, mylimojo mirtis. Jos beskliausant, per galvą ėjo "Aštuonių lapų" vaizdai, "Metūgių" frazės. Ir žinai, kad ji didelė rašytoja, kad ji mums svarbi.

Vitalija Bogutaitė, mums artimiausia amžiumi, yra nemažai atsiekusi. Pajutome, kad ji yra lyg susikryžiavimas to, kas buvo, ir kas dar bus. Gaila, kad ji ilgiau nepabuvo stovykloje su mumis, nes būtume norėję su ja susipažinti, išgirsti jos nuomones literatūros ir išeivijos klausimais. Iš visų dalyvių, ji mums mažiausiai pažįstama: dar neturi tokio visuotinio vardo, kaip kiti, dar nėra taip plačiai žinoma. Jos vardas mūsų nuo mažesns nelydi, ir todėl būtų buvę gera artimiau susipažinti. Jos kūryboje galime rasti tą moteriškumą, kuris lyg spinduliavo rinkiny "Vedrodis jūros dugne". Laukiame naujo rinkinio.

Aloyzas Baronas realistiškai atkūrė mūsų laikų neretą vaizdelį. Stiprūs išsireiškimai ir vaizdai leido pajusti jau ir amerikiečių pripažinto rašytojo stilių. O Barono humoristinių eilėraščių klausant, buvo proga pasijuokti ir atsikvėpti ("comic relief"). Jautrus berniuko atvaizdavimas kalbėjo apie rašytojo gilų jautrumą gyvenimui.

*

Bet kuri stovykla būtų laiminga, literatūros vakarę svečiu turėdama vieną šitų rašytojų. Birželio 20 d. vakaras buvo gal vienintelis toks didelis literatūros vakaras, kurį teko ar teks daugumai mūsų matyti: Jonas Aistis, Kazys Bradūnas, Antanas Vaičiulaitis, Birutė Pūkelevičiūtė, Vitalija Bogutaitė, Aloyzas Baronas.. Vakaras, kaip visa stovykla, buvo kažkaip nejtikėtinas, grandioziškas, pilnas kažko, ką tik grįžę namo suprasime, nes iš karto įspūdžių per daug. Tada pajusime, kokį poveikį mūsų gyvenimuose šios savaitės, šis vakaras yra padarę.

M S.

Atvažiuojam į Dainavą!.. Nuotrauka Gedimino Naujokaičio

STUDIJŲ SAVAITĖ JAU PRAEITYJE

Tiems, kurie dalyvavo — aprašymų nereikia. O tiems, kurie nedalyvavo — net ilgiausio aprašymo nepakaktų.

Iš studijų savaitės ir jaunimo stovyklos laikraštėlio "Dainavos šalies jaunų žmonių padavimai" matyti, kad Jaunimo vadovų studijų savaite pasinaudojo apie 120 asmenų, atstovaujančių trylikos kraštų lietuvių jaunimą: Anglija (1), Argentina (23), Australija (25), Austrija (1), Brazilija (1), Italija (1), JAV (34), Kanada (7), Naujoji Zelandija (1 — šio atstovo kelionei apmokėti Lietuvių studentų sąjunga Jaunimo kongresui paaukojo (1,000 dolerių), Urugvajus (2), Vokietija (12), Kolumbija (6), Venecuela (4). Paties laikraštėlio šeši numeriai sudarė 70 psl. Numatoma dar išleisti vėliau ir septintąjį ir išsiuntinėti jį visiems Studijų savaitės dalyviams.

Iš dalyvių pastabų galima susidaryti vaizdą, kad studijų savaitės dieninė ir vakarinė programa, ir taip pat "tarptautinė lietuviška" nuotaika visiems patiko. Diskusijoms būreliais pasiruošta šioms paskaitoms - pranešimams: Asmuo kultūrų greitkeliuose (birželio 20, dr. A. Damušis), Grupė ir visuomenė (birželio 2, Jonas Šoliūnas). Lietuvių Bendruomenė ir jaunimas (birželio 24, dr. Sungaila). Beveik kasdien susirinkdavo pastovaus sąstato studijiniai būreliai, kurių stipriausiai pasireiškė, pasirinkę temomis jaunimo stovyklas, lituanistiką, lietuvių charakterį. Studijų savaitės eiga ir išvados aprašytos 25 psl. užrašuose, išleistuose tuoj po studijų savaitės. (Šie užrašai papildė 61 psl. spaustuvėje iš anksto atspaustą medžiagą.)

Viena įdomesnių naujenybių buvo kasdieninės "valdžios" rinkimai: pirmininko, sekretoriaus, mergaičių ir berniukų vadovų, kurių kiekvienas turėjo būti iš skirtingo krašto. Tuo pačiu metu (po vakarienės) vyko ir dienos programos ir eigos įvertinimas, ir geresnieji siūlymai būdavo įtraukti sekančios dienos programoje. Pastovios "valdžios" daug nebuvo, nors nemažas skaičius studijų savaitės dienas praleido, rašydamas į spaudą, leisdamas laikraštėlį, atlikdamas daugybę nematomų, bet reikalingų darbų. Studijų savaitę koordinavo Liet. stud. sąjungos centro valdybos vicepirm. Antanas Saulaitis, o programą vedė Sesuo Paulė (iš Toronto).

Vakarinės programos įtraukė visus — šokiai, laužai su naujomis dainomis (ypatingai "australiškomis", "Jei tu būtum žuvytėlė", "Tave aš pamilau"), meno ir muzikos vakaras su savo kūryba ir meno parodėle. Kiekvienas kraštas pasodino po medelį Dainavos stovyklavietėje, kad ir ilgiau čia pasiliktų studijų savaitės atminimai.

Didelį įspūdį visiems paliko dalyvių įvairumas — organizacijomis, bet ypatingai kraštais. Baigiamųjų iškilmių metu girdėti aštuoni didesniųjų delegacijų kraštų himnai, kelis kartus sustota pagal kraštus su užrašais to krašto kalba. Ateityje šie ryšiai padės tuose kraštuose studijuojantiesiems ar atostogų išvykusiems, nes galės susirišti su naujais draugais. Numatoma per Lietuvių Bendruomenę pristatyti į kitą kraštą išvykusius, kad dalyvautų vietos lietuvių veikloje (tai ypatingai liečia Amerikos ir Kanados studentus, esančius Vokietijoje, Prancūzijoje ir kitur).

Daug kas siūlė ir siūlėsi, kad iš stipresnių kraštų ar vietovių jaunimo vadovai - veikėjai vyktų į kitus kraštus lietuvių jaunimui padėti pravesti stovyklas, studijų savaites ir kt., maždaug JAV "Peace Corps" ar Kanados "Canadian University Service Overseas" pavyzdžiu. Lietuvių Studentų sąjunga, šią temą pereitame suvažiavime vėl iškėlusi, tikisi ir toliau mintį remti ir sekančiais metais konkrečiai ją įkūnyti.

Stovykla reikalavo didelių ūkinių pastangų: pastatyta apie 12 didelių palapinių, talpinančių apie 20 asmenų, samdytos lovos, guoliai, spausdinamosios priemonės, filmams prožektoriai. Už kitų kraštų dalyvius stovyklos mokestį moka JAV Lietuvių Bendruomenė, bet ir tai atrodo, kad finansinis indėlis buvo didesnis, negu grįžę pinigai, nors skirtumas, tur būt, išeina mažas, palyginus su tiesiogine ir netiesiogine nauda lietuvių jaunimui bendrai ir studentijai. Spėjama, kad naujos idėjos ir patyrimas, įgytas stovyklos ruošoje ir pačioje Dainavoje, atsilieps į ateities studentų stovyklas, o ypatingai į Lietuvių studentų sąjungos suvažiavimus ir veiklą.

a. k.

Kiekvieno krašto lietuvių jaunimo atstovai Dainavoje atminimui pasodino po medelį. Čia "vokiečiai" sodina savąjį. Nuotr. G. Naujokaičio

Atsimeni, kaip mes linksmai stovyklavom...

Dar statistika nesuvesta, bet (pirmojoje) Pasaulio lietuvių jaunimo stovykloje dalyvavo daugiau kaip 400 stovyklautojų, kurių arti šimto buvo atvykę iš keliolikos "užsienio" kraštų. Keturias pastovykles administravo didesniųjų studentų organizacijų valdybos: Akademikų skautų (apie 130 dalyvių), studentų ateitininkų (apie 100), neolituanų (apie 20), Studentų sąjungos (apie 140, įskaitant visus iš kitų kraštų atvykusius).

Atvykę birželio 25 ar 26 į Dainavą, jau rado čia apie 120 studijų savaitėje dalyvavusiųjų ir nuo vasaros kaitros nudegusiųjų. Savaitgalis tikrai triukšmingas, ir stovykla nurimo, kai "savaitgaliniai" sugrįžo atgal į darbus.

Ypatingesnieji stovyklos svečiai (kurių iš viso buvo keli šimtai) buvo vyskupas Pranas Brazys ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos pirm. Juozas Bachunas. Vysk. Brazys kartu su Argentinos, Vokietijos ir Kanados jaunimo kapelionais koncelebravo sekmadienio Mišias didelės palapinės pavėsyje ir sakė pamokslą. P. J. Bachunas į stovyklą atvežė daugybę įvairių leidinių, kuriuos bematant išgraibstė spaudos mėgėjai, ir stovykloje buvo lyg jaunatviškas patriarchas, džiaugdamasis kelerių metų svajonių ir sunkaus darbo vaisiais.

Vyko posėdžiai, pasitarimai, diskusijos, kuriose dalyvavo beveik visi iš kitų kraštų atvykę ir maža dalis Kanados ir Amerikos studentijos. Programą papildė Liet. stud. sąjungos išleistas dainorėlis, studijų savaitės metu paruošta medžiaga. Įdomiausios, tur būt, buvo vakarinės programos, ypatingai literatūros ir poezijos vakaras, kuriame dalyvavo Jonas Aistis, Aloyzas Baronas, Vitalija Bogutaitė, Kazys Bradūnas, Birutė Pūkelevičiūtė ir Antanas Vaičiulaitis; tarptautinis vakaras, kuriame kiekvienas kraštas ir didesnė organizacija pasirodė su dainomis, šokiais, humoristiniais pasikalbėjimais; netrūko nė dainų, nė nuotaikos prie paežerės laužo ar naujoje pastogėje pravestų šokių ir "Ponas Lietuva" rinkimų metu.

Svarbiausia (ir tai pagrindinis tikslas), kad dalyviai susipažintų savo tarpe ir nors kiek išgirstų apie temas, kurios išsamiau nagrinėtos pačiame Jaunimo kongrese. Iš aiškesnių pasekmių, stovyklos metu įsteigta Pasaulio lietuvių studentų atstovybė, kuri jungs ypatingai Australijos, Vokietijos, Kanados ir JAV studentus. Išgirsta pranešimų apie peticiją Jungtinėms Tautoms, apie studentus Lietuvoje dabar, apie lietuvių organizacijų padėtį įvairiuose kraštuose, o tai padėjo dalyviams susumuoti ir remti Kongreso nutarimus šiose srityse. **kp**

ATSIMINĖ SKOLĄ

Škotas ir anglas stovėjo krautuvėje. Tuo metu jėjo plėšikas ir su ginklu reikalavo iš visų pinigų.

Škotas nieko negalvodamas, ištraukė iš kišenės pinigus ir padavė savo draugui anglui:

— Prisiminiau, — tarė jis,— jog esu tau skolingas 5 svarus (anglų pinigas). Paimk juos dabar.

Daug, daug dainelių, mieloji sese... Nuotrauka Gedimino Naujokaičio

ATVIRAS LAIŠKAS
dr. Algirdui Budreckiui

(Atkelta iš 3 psl.)

savo darbais ir gyvenimu kuria ir formuoja tautos sąmonę, kurių vardai eina tautos kultūros sinonimais.

Palyginimui kas pasakyta, duokime žingsnį į šalį. Pvz., aš manau, kad Jūs nelaikote amerikiečių tautos vadais nei Trumano, nei Eisenhowerio, nei dabartinio prezidento Johnsono. Jie yra politinių partijų vadai, aiškiai apibrėžtam laikui išrinkti administruoti JAV vidaus ir užsienio reikalus. Daugiau niekas. Tikrieji gi amerikiečių tautos vadai, kuriais remiasi dabartinės kartos ir remsis ateities, kurie formuoja tautinę jų sąmonę ir kurie deda pagrindus visai amerikiečių ateities kultūrai ir gyvenimui yra Eugene O'Neill, Wm. Faulkner ir Walt Whitman, greitosiomis paminint tik tris. Menininkas yra didžiausias kiekvienos tautos, taigi ir Lietuvos, vadas. Esmė. Išlikimo pagrindas. Nepraeinamybė. Menininko nereikia skirti, rinkti ar patepti. Jis gimsta vadu — pats Dievas jį prieš laiką paliečia dievybės paslaptimi — kūrybos galia.

Pabaigai noriu priminti Dainų šventę. Tai išimtinai kultūrinis faktas. Dainų šventė vyko tik vieną dieną, o jaunimo kongresas — tris. Bet man atrodo, kad Dainų šventė nusinešė jaunimo kongresą kažkur į ateitį kartu su savimi, kaip amžinoji motina kūdikėlį ant savo galingų rankų. Kada Dainų šventė prasiveržė veik nežemišku šauksmu amžinai būti ir gyventi, kurti ir liudyti tautos nemirtingumą, tai jaunimo kongresas paklydo savo pačių žingsniuose, net per laikraščius atsiprašydamas visuomenės, vieno iš savo vadų lūpomis.

Kas gi liko išvadoje? Tik du dalykai: Brazdžionio - Budriūno kantata "Tėviškės namai" ir Bogutaitės - Lapinsko "Lokys", tai yra MENININKAI! Ką ir norėjau Jums, mielas Daktare, įrodyti.

Bičiuliškai Jus gerbdamas,
Anatolijus Kairys